

30 Noorse woorden: betekenis en achtergrond

Eddy Waumans

"30 Noorse woorden: betekenis en achtergrond" bevat een aantal teksten die oorspronkelijk verschenen in de nieuwsbrief LittomNor, maar die grondig nagekeken en in vele gevallen ook uitgebreid werden.

E.W.

A4-menneske

A4 is het meest gebruikte papierformaat. Een "A4-menneske" is dus iemand die een eerder onopvallend leven leidt, die zich conform de normen van de maatschappij waarin hij leeft, gedraagt. Hij/zij

- tenker kun i gamle baner og elsker tradisjoner av alle slag
- har mann (eller kone), barn, hus, stasjonsvogn og hund
- er redd for å prøve nye ting
- elsker sin egen stue
- argumenterer med at "alle andre gjør det" og gjør ting slik alle andre gjør det
- gifter seg i kirken uten å være kristen
- hele tiden trækker i gamle spor
- ikke akter å forandre seg samme hva skjer
- gjør akkurat de samme tingene hver dag, hver uke, hvert år
(forum.kvinneguiden.no/ 21.10.2002)

- denkt niet buiten de gebaande paden en is dol op allerlei soorten tradities
- heeft man (of vrouw), kinderen, huis, combi en hond
- probeert niet graag nieuwe dingen
- houdt van zijn eigen woonkamer
- stelt dat "iedereen het doet" en doet de dingen zoals iedereen ze doet
- trouwt in de kerk, ook al is hij/zij geen christen
- doet altijd hetzelfde
- is niet van plan te veranderen, wat er ook gebeurt
- doet elke dag, elke week, elk jaar precies dezelfde dingen

Op "doktoronline" kon je zelf aan de hand van 21 vragen uitmaken of je een A4-menneske bent. Over een aantal vragen kon best gediscuteerd worden.

Bij

5. Hvor høy er du?
5. Hoe groot ben je

wordt geen onderscheid gemaakt tussen mannen en vrouwen.

7. Hva slags yrkesgruppe jobber du innenfor?

- ▶ akademisk yrke
- ▶ salgs- og serviceyrke
- ▶ høyskoleyrke
- ▶ håndverker
- ▶ kontoryrke
- ▶ operatør, sjåfør e. l.
- ▶ lederyrke
- ▶ bonde, fisker e. l.

► *annet yrke/ingen*

In welke beroepsgroep ben je werkzaam?

- *univerrsitair onderwijs*
- *verkoop en service*
- *niet-universitair hoger onderwijs*
- *ambachtsman*
- *kantoorbediende*
- *machinebediener, chauffeur e.d.*
- *managersfunctie*
- *landbouwer/visser e.d.*
- *ander beroep/geen*

lijkt dan weer nogal irrelevant als je bij de vorige vraag "pensjonist" of "elev" ingevuld hebt. Idem dito voor

13. Er du fagorganisert?

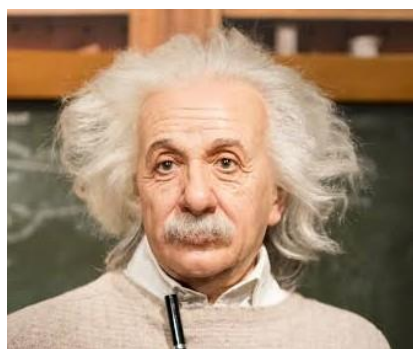
13. Ben je lid van een vakbond?

Bovendien is de situatie in ieder land anders (bijvoorbeeld de vragen over loon). De kans is hoe dan ook groot dat de conclusie die je voorgeschoteld krijgt er zo uitziet:

Resultat: Ganske A4

Din score ligger på 60-80 prosent av maksimum i denne testen. Du skiller deg ikke særlig ut i mengden.

Je score ligt tussen 60-80% van het maximum voor de test. Je valt niet erg op.

Scooper news

ikke et A4-menneske

Soms wordt "menneske" weggelaten en gewoon A4 gebruikt:

De som ikke er helt A4 blir ofte stemplet som gale.

Wie niet echt doorsnee is wordt vaak als gek beschouwd.

Hun har en partner som ikke er helt typisk A4.

Ze heeft een wat ongewone partner.

Verwante woorden zijn de synoniemen A4-tilværelse en A4-liv:

Jorge er lei av sin nye A4-tilværelse hvor han selger café latte og cappuccino. (over Jens Lapidus' "Livet deluxe")

J. heeft genoeg van zijn nieuwe alledaagse bestaan waarin hij café latte en cappuccino verkoopt.

Koning Harald V gebruikte "A4-liv" een aantal jaren geleden in zijn nieuwjaarsrede::

Det viktigste for oss alle er å få være seg selv. Vi må våge å snakke sant om våre liv, og vedstå oss både våre skavanker og det vi føler at vi har lykkes med. I vårt moderne velstandssamfunn er det så lett å søke etter det ekstraordinære og stadig måle sitt liv opp mot alle andres. Da er sjansen stor for at man blir skuffet. Kanskje må vi heller holde frem det hverdagslige A4-livet, som det gode liv.

Het belangrijkste voor ons allemaal is dat we onszelf mogen zijn. We moeten de moed hebben om de waarheid over ons leven te vertellen, en het durven hebben over onze onvolkomenheden en over datgene waarvan we vinden dat we erin geslaagd zijn. In onze moderne welvarende samenleving is het zo gemakkelijk om op zoek te gaan naar het buitengewone en om voortdurend je leven af te meten met dat van anderen. Dan is de kans groot dat je teleurgesteld wordt. Misschien is het beter om het alledaagse leven voort te zetten als het goede leven.

Voormalig Minister van Buitenlandse Zaken Thorvald Stoltenberg was dezelfde mening toegedaan zoals blijkt uit zijn reactie op een toneelstuk dat hij had gezien:

Da regissøren fortalte at stykkets buskap var at folk var lei av A4-livet, ble jeg rett og slett forbanna. Jeg har besøkt lutfattige mennesker over hele verden og jeg har snakket med narkomane på plata i Oslo. Og alt de ønsker seg, er et A4-liv.

Toen de regisseur vertelde dat de boodschap van het stuk was dat de mensen hun dagdagelijkse leven beu waren, werd ik eenvoudigweg woedend. Over de hele wereld heb ik straatarme mensen ontmoet, en ik heb gepraat met drugsverslaafden in Plata in Oslo. Al wat ze zichzelf wensten, was een normaal leven.

¹ naam van een gebied in de buurt van het treinstation van Oslo waar veel drugsverslaafden samenkwamen.

Arealfaktor

"Arealfaktor" heeft met de Noorse parlementsverkiezingen te maken.

Het doel van de "arealfaktor" is dat grote maar weinig bevolkte provincies een grotere vertegenwoordiging in het parlement krijgen dan ze volgens hun bevolkingsaantal zouden krijgen:

Hvis et fylke har mange folketomme øyer, eller høyfjellssletteer, gir det ekstrapoeng til mandatfordelingen til Stortinget.

Indien een provincie veel onbewoonde eilanden heeft, of hoogvlakten, zorgt dat voor extra punten voor de mandaatverdeling in het parlement.

De kieswet werd zo'n tien jaar geleden nog aangepast waardoor Oslo twee mandaten meer kreeg, maar vele inwoners van de hoofdstad vinden de aanpassingen onvoldoende groot:

Hver stemme bør telle likt, uansett hvor i landet man bor.

Elke stem behoort dezelfde waarde te hebben, waar in het land je ook woont.

zeggen zij.

Of zoals byrådsleder Stian Berger Røsland het met een kwinkslag formuleert:

Vi foreslo for spøk en gang at Oslo kommune skulle annektere Dronning Maudland på Sydpolen.

We stelden voor de grap voor dat de gemeente Oslo Dronning Maudland op de Zuidpool zou annexeren

Ze worden in hun opvatting bijgetreden door professor Andreas Føllesdal van de universiteit van Oslo:

Jeg har kalt Norge et "geokrati". Det gir ikke mening at kvadratkilometerne skal veie så mye på den politiske kjøttvekten. Redselen for at de folketette områdene skal ha gunst, holder ikke mål. I dag er det ikke grunn til å si at de folkerike områdene får en urimelig andel av fellesgodene, eller at utkantene strever med å nå igjennom. (<https://www.valgordningen.no/arealfaktor.html>)

Ik heb Noorwegen een "geocratie" genoemd. Het slaat nergens op dat het aantal vierkante kilometer zo'n grote impact heeft op het politieke gewicht. De angst dat de dichtbevolkte gebieden uit hun bevolkingsdichtheid voordeel halen houdt geen steek. De dag van vandaag is er geen aanleiding om te zeggen dat de dichtbevolkte gebieden een onredelijk aandeel krijgen van de openbare voorzieningen of dat de afgelegen gebieden het moeilijk hebben om aan bod te komen.

Ook "statsviter" ("politiek analist") Svein Tore Marthinsen is dezelfde mening toegedaan:

Ved neste års stortingsvalg vil mandatene i de ulike valgkretsene bli justert i takt med den befolkningsutviklingen som har vært siden det nye valgsystemet ble innført i 2005. [...] Dette vil redusere dagens skjevheter noe, men så lenge vi har en arealfaktor der hver kvadratkilometer skal telle 1,8 poeng og hver innbygger bare 1 poeng, så vil arealtunge valgkretser alltid favoriseres.
(<http://sveintoremarthinsen.blogspot.com/> 18.12.2012)

Bij de parlementsverkiezingen volgend jaar zal het aantal mandaten in de verschillende kieskringen aangepast worden aan de evolutie van het aantal inwoners sinds het nieuwe kiessysteem werd ingevoerd in 2005 [...] Dat zal de huidige scheefrekkingen wat verminderen, maar zo lang we een oppervlaktefactor hebben die voor 1,8 punt telt en iedere inwoner maar voor 1 punt, zullen de kieskringen met een grote oppervlakte altijd bevoordeeld blijven.

In Finnmark zien ze dat natuurlijk anders dan in Oslo:

Om hver stemme skulle telle like mye, ville blant annet Finnmark bli usynlig og det sentrale Østlandet ville dominere. Det er demokrati når hele landet er med i Stortinget

Als iedere stem evenveel zou tellen, zou o.a. Finnmark onzichtbaar worden en zou het centrale Østland domineren. Democratie betekent dat het hele land in het parlement vertegenwoordigd is.

zegt Inger Svenning

Stem på meg

Stem op mij

Een mooie uitdrukking is ook het hierboven gebruikte "den politiske kjøttvekten"; het verwijst naar het proportionele belang van de politieke vertegenwoordiging:

Det er derfor å ønske at Grande Røys får fortsette i jobben som fornyingsminister. Men om dette er forenelig med SVs politiske kjøttvekt, er altså et annet spørsmål. ((Henning Meese, Computerworld, 18.09.2009)

Daarom is het wenselijk dat Grande Røys verdergaat als minister van vernieuwing. Maar of dat verenigbaar is met het politieke gewicht van SV, is een andere zaak.

¹ SV (Sosialistisk Venstreparti) is een kleinere Noorse partij.

Askefast

Soms wordt een woord plots heel "populair". Niemand kende vijftien jaar geleden het woord "tsunami"; nu is het gemeengoed geworden en staat het in Van Dale en Bokmålsordboka. En "tsunami" is hoogstwaarschijnlijk een blijver.

"Askefast" was een heel populair woord in Noorwegen na de uitbarsting van de IJslandse vulkaan Eyjafjallajökull:

På grunn av en vedvarende vestlig vindretning drev aske fra utbruddet inn over Nord-Europa. Asken ble vurdert som en fare for fysikkerheten og førte til stengning av luftrommet over store deler av Nord- og Mellom-Europa.

Door een aanboudende westelijke wind bereikte as van de uitbarsting Noord-Europa. De as werd gezien als een gevaar voor de luchtvaartveiligheid en leidde tot de sluiting van het luchtruim boven grote delen van Noord- en Centraal-Europa.

"Være askefast" betekent dan "het vliegtuig niet kunnen nemen omdat het door een aswolk niet kan opstijgen"

Folk var askefast i øst og vest: Jens Stoltenberg i New York, en skoleklasse i Portugal og Jan Kjørstad i Paris. Vi syntes ikke like synd på alle.

De as hielt mensen in oost en west aan de grond: Jens Stoltenberg in New York, een schoolklas in Portugal en Jan Kjørstad in Parijs. We hadden niet met iedereen evenveel medelijden.

Omdat het een nieuw woord was, werd het vaak tussen aanhalingstekens gezet. In 2010 werd het door de Noorse Språkråd tot "woord van het jaar" verkozen.

Het woord "askefast" is gemodelleerd naar "værfast": "å være værfast" betekent "niet kunnen vertrekken omwille van het slechte weer":

150 deltakere – flertallet av dem topper fra politikk og næringsliv i Nord-Norge – er værfast i Brussel.

150 deelnemers – het merendeel van hen topfiguren uit de Noord-Noorse politiek en het Noord-Noorse zakenleven – zitten door het slechte weer vast in Brussel.

In 2018 kwam Arild Rønsen met het woord "dronefast" op de proppen:

Rett før jul i år ble den nest største flyplassen nær London, Gatwick, stengt i bortimot to døgn. Årsak: Noen lekte seg med å sende droner inn over flyplassområdet. Om det oppdages droner innafor en kilometers avstand fra rullebanen skal alle flygninger innstilles. (Nettavisen, 26.12.18)

Net voor Kerstmis dit jaar ging Gatwick, de op een na grootste luchthaven van Londen, bijna twee etmalen dicht. De oorzaak: iemand amuseerde zich met het sturen van drones naar het luchthavengebied. Wanneer er drones geobserveerd worden op minder dan een kilometer van de startbaan moet elke vliegactiviteit stopgezet worden.

Ordet "fast" kan være negativt, som når klima og forurensning hindrer oss i å flytte oss. Men det kan også være positivt, som for eksempel i "bufast" eller "bofast", som betyr at man hører til på en spesiell gård [...]. Altså at man er fastboende, til forskjell fra omreisende.

Andre nye sammensetninger med "fast" er ved nye veiforbindelser over eller under fjorder. Det gjelder for eksempel Rennfast, Ryfast og Rogfast i Rogaland, og Lofast i Lofoten. – Da kommer man seg til land med fast grunn under føttene hele veien.

Het woord "fast" heeft een negatieve lading wanneer we het bijvoorbeeld hebben over het klimaat en de vervuiling die onze bewegingsvrijheid beperken. Maar het kan ook positief gebruikt worden, zoals in "bufast" of "bofast", dat betekent dat je op een specifieke plaats woont, zegt hij. Je woont dan ergens permanent, in tegenstelling tot wie voortdurend onderweg is.

Andere nieuwe samenstellingen met "fast" verwijzen naar nieuwe wegverbindingen over of onder fjorden. Voorbeelden hiervan zijn Rennfast, Ryfast en Rogfast in Rogaland en Lofast op de Lofoten. Je hebt dan de hele weg vaste grond onder je voeten.

zegt "språkdirektør" Sylfest Lomheim in Aftenposten (19.04.2010). Lofast e.d. zijn nieuwe wegverbindingen over en/of onder water, vaak een combinatie van tunnels en bruggen dus.

Wordt "askefast" een blijvertje? Dat is niet zo zeker, tenzij de Eyjafjallajökull of één van z'n broertjes (zusjes?) nog eens flink van jetje geven... Hier is in elk geval een recent voorbeeld:

Utbruddet på La Palma kan gi konsekvenser for lufttrafikken

Vulkanutbruddet på La Palma har fått mange til å huske ordet «askefast» – et ord som var på alles lepper da store deler av flytrafikken i Europa stoppet opp under utbruddet på Island i 2010.

(Canariavisen, 26.09.2021)

De vulkaanuitbarsting op La Palma kan gevolgen hebben voor het luchtverkeer.

Door de vulkaanuitbarsting in Palma herinneren veel mensen zich het woord "askefast" – een woord dat op ieders lippen lag toen grote delen van het Europese luchtverkeer stilvielen tijdens de vulkaanuitbarsting op IJsland in 2010.

Op de website van Norsk Språkråd worden nog een paar andere vaak voorkomende uitdrukkingen met "aske" gegeven:

Ordet "aske" (nynorsk oske) er et arveord som het "aska" på norrønt. Det brukes både om det pulveraktige stoffet som blir igjen etter forbrenning, og i betydningen "vulkansk aske".

Het woord "aske" (Nynorsk oske) is een erfwoord¹ dat als "aska" voorkomt in het Oudnoors. Het wordt zowel gebruikt voor het poederachtige stof dat overblijft na verbranding als in de betekenis "vulkaanas."

¹ Een erfwoord is een woord dat sinds de oudste tijden in de taal voorkomt.

Drie van die uitdrukkingen zijn

► "å bli lagt i aske":

I 1900 ble hele byen sentrum lagt i aske

In 1900 werd het hele stadscentrum in de as gelegd.

► "fra aske til ilden":

Fra asken til ilden i Tyskland

Hvorfor kaste ut Gerhard Schröder når alternativet er enda verre? (Ny Tid, 03.08.2005)

Van de regen in de drop.

Waarom G.S. buitengooien als het alternatief nog slechter is?

► "kle seg i sekk og aske":

kong Håkon Magnusson [...] sendte [...] nordmennene et brev som strengt refset dem for deres synd og uhydighet både mot himmelske og verdslige makter. Pesten, slo han fast, var en straff fra himmelen, og noe annet kunnen de heller ikke vente. Bare dersom de ydmykt omvendte seg og kledde seg i sekk og aske, var det håp om å bli kvitt pesten (Kaare Horgar, Sira Niclaus: en roman fra svartedauen)

Koning Håkon Magnusson [...] stuurde [...] de Noren een brief waarin hij ze berispte voor hun zonden en ongehoorzaamheid aan zowel de hemelse als de wereldse machten. De pest, constateerde hij, was een straf uit de hemel, en ze konden niets anders verwachten. Alleen als ze zich nederig bekeerden en het boetekleed aantrokken, konden ze hopen om van de pest af te geraken.

De uitdrukking is ontleend aan de Bijbel. Zie o.a. het boek Esther, waarin de boosaardige Haman het bevel geeft om alle Joden te doden. Toen Esthers pleegvader dat hoorde, scheurde hij zijn kleren stuk, trok hij een haren boetegewaad aan en liep hij luid klagend door de stad.

Een andere uitdrukking is nog

► "reise seg av asken":

REIST AV ASKEN

Saltfjell turisthotell er nå på det nærmeste gjenreist etter den store brannen på ettervinteren. —

Uit de as verrezen

Het Saltfjell turisthotel is nu zo goed als heropgebouwd na de grote brand in de nawinter

Akuttmottaket

is de "Spoedeisende hulp": de gespecialiseerde afdeling van een ziekenhuis die erop gericht is ongeplande en dringende medische en verpleegkundige zorg te verlenen aan patiënten met acute aandoeningen of verwondingen. In Vlaanderen spreekt men vaak van "de spoed".

Båren ble satt på hjul og Alf trillet inn i akuttmottaket, hun fikk et glimt av rommet, ledninger, skjermer, high-tech-interior, en seng i midten, hun fornemmet hvordan Alf var i fokus der inne mens hun sto utenfor og snakket med en sykepleier og opplyste om hva hun hadde gitt ham, acetylsalisylsure, morfin, kvalmestillende, (Liv Køltzow, Verden forsvinner)

De brancard werd op wielen gezet en Alf werd de spoedeisende hulp binnengerold, heel even zag ze de kamer, draden, schermen, hightech interieur, een bed in het midden, het drong tot haar door dat iedereen zich daar met Alf bezigield terwijl zij buiten stond en met een verpleegster praatte en haar vertelde wat ze hem had gegeven, aspirine, morfine, iets tegen misselijkheid,

Daarnaast is er de "legevakt":

Vi dropper legevakten, sa hun til sjåføren idet de hadde passert brua. Vi tar sykehuset, akuttmottaket. (Björg Vik, Roser i et sprukket krus)

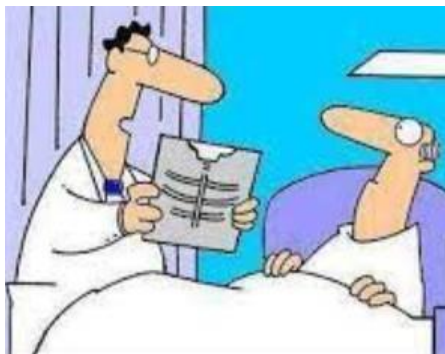
Laat de arts van wacht maar vallen, zei ze tegen de chauffeur toen ze de brug over waren. Rij naar het ziekenhuis, de spoedeisende hulp.

Så sitter jeg her på Oslo legevakt igjen og venter. Denne gangen er det et av barnebarna det gjelder. (Aftenposten, 16.08.2007)

En dus zit ik hier weer in de artsenwachtpost van Oslo te wachten. Deze keer met een van de kleinkinderen.

Bokmålsordboka geeft twee definities:

- ▶ *poliklinikk som er åpen hele døgnet for behandling av skader og akutte sykdommer*
- ▶ *vaktordning av leger om natta og på helligdager*
- ▶ *dag en nacht geopende polikliniek voor de behandeling van letsels en acute ziektegevallen*
- ▶ *arts van wacht; artsenwachtpost 's nachts en op feestdagen*

Röntgenbildet ditt viste et brøkket ribbein, men vi fikset det med photoshop
(source: facebook)

Op je röntgenfoto was een gebroken rib te zien, maar dat hebben we verholpen met Photoshop

Angstbitersk

is het adjectief afgeleid van "angstbiter". Een "angstbiter" is een "angstbijter", een hond die bijt om dat hij onzeker en/of bang is. Het woord bestaat ook in het Nederlands. Overdrachtelijk wordt het woord in het Noors ook wel eens voor mensen gebruikt:

Han legger ikke skjul på at han er en angstbiter. Omtaler seg selv som ekstrem hypokonder. Han er redd for døden. Og bekymret for livet.

Hij komt ervoor uit dat hij agressief uit de hoek durft te komen. Beschrijft zichzelf als een extreme hypochonder. Hij is bang voor de dood. En bezorgd over het leven.

Het ervan afgeleid adjectief "angstbitersk" wordt vaker gebruikt om iemand te omschrijven die onzeker en daarom vlug kleinzerig ("hårsår") en agressief wordt:

Hun fremstår mer og mer forvirret og angstbitersk, samtidig som de sinte og bitre understrømmene i mange av svarene hennes trer tydeligere frem. (verdidebatt.no, 01.05.2009)

Ze komt meer en meer naar voren als verward en agressief, en terzelfder tijd worden de boze en bittere ondertonen in veel van haar antwoorden duidelijker merkbaar.

Vi opplever foreningen som gammeldags, angstbitersk og laugspreget. (Aftenposten, 12.03.2005)

We beschouwen de vereniging als ouderwets, agressief en corporatistisch.

Ja, Robert hadde så smått begynt å se på seg selv som større enn han var, det nærmer seg i tillegg den store eksamen, han er over middels på fotballbanen, godt over middels i klasserommet, han lever i en stor og selvtillkjempet frihet og mener plutselig å se at han ikke er så krum i ryggen og angstbitersk i sine påfunn som mange av de kameratene som har en far til å veilede seg, (Roy Jacobsen, Grenser)

Ja, Robert begon zichzelf zo langzamerhand groter te zien dan hij was, het loopt bovendien tegen het eindexamen, hij voetbalt beter dan gemiddeld, steekt in de klas ver boven het gemiddelde uit, hij leeft in een grote en zelfbevochten vrijheid en denkt plotseling te beseffen dat hij minder krom loopt en minder als een angstbijtertje reageert dan veel van zijn kameraden die een vader hebben om hen te leiden (vertaling Paula Stevens).

*Han liker deg virkelig godt!
Hij bondt echt van je!*

Bonusbarn

Deze kop helpt ons al een heel deel op weg:

*Als je geliefde al kinderen heeft
 Ontmoet twee vrouwen die pluskinderen kregen toen ze de liefde vonden.*

"Bonusbarn" zijn kinderen in een nieuw samengesteld gezin, die de partners uit een vorige relatie meebrengen. En dus kun je als onderdeel van een korte biografische nota lezen:

Familie: Gift, tre barn, to bonusbarn, fem barnebarn.

Gezinssituatie: gehuwd, drie kinderen, twee bonuskinderen, vijf kleinkinderen.

Verwante woorden zijn dan "bonusforeldre" (enkelvoud: "bonusforelder"), "bonusmor" en "bonusfar":

Kan man elske andres barn? Bør bonusforeldre bidra i barneoppdragelsen?

Kun je van de kinderen van een ander houden? Moeten plusouders een deel van de opvoeding op zich nemen?

Å være bonusforelder er både utfordrende og berikende på samme tid, mener bonusmødrene Sofia Gravesen og Cathrine Melby Martinsen.

Plusouder zijn is een uitdaging én een verrijking, vinden plusmoeders S.G. en C.M.M.

Ook "bonusmormor", "bonusbarnebarn" e.d. komen voor:

I dag har vi vært i bursdagen til min bonusfarmor.
 (het gaat hier dus over de grootmoeder van je nieuwe partner)

Han har to voksne barn, to voksne "bonusbarn" og to små "bonusbarnebarn".

Dezelfde woorden worden ook in het Deens gebruikt – volgens "Den danske ordbog" voor het eerst rond het jaar 2000.

"Bonus(en)" (in het meervoud wordt de –s in het Noors natuurlijk niet verdubbeld: "bonuser") kent het Noors natuurlijk wel. Casino's gebruiken het woord wel erg vlijtig:

en veldig fin velkomstbonus på €1.000

een erg mooie velkomstbonus van € 1.000

Het aantal samenstellingen met "bonus" als eerste lid is eerder beperkt. Een paar voorbeelden:

- "bonusaksje": een "bonusaandeel": "winstuitdeling van een onderneming in de vorm van een nieuw aandeel":

Telenor deler ut bonusaksjer til trofaste småaksjonærer.

Telenor deelt bonusaandelen uit aan aan trouwe kleine beleggers.

- "bonussystem", "bonuslønn" en "bonusordning" hebben ook allemaal met geld te maken:

Den viktigste argumentasjonen for å lage et bonussystem er at det å gi deler av bedriftens overskudd til de ansatte vil kunne motivere disse til å gjøre en enda bedre jobb for selskapet.

Het belangrijkste argument voor het creëren van een bonussysteem is dat het geven van een deel van de bedrijfswinst aan de werknemers ze kan motiveren om zich nog meer voor het bedrijf in te zetten.

Det kan ofte være vanskelig å dokumentere at en bonuslønnsordning har ført til forbedret effektivitet eller økonomi.

Het is vaak moeilijk om aan te tonen dat een bonussalarisregeling resulteert in een verbeterde efficiëntie.

In het Nederlands gebruikt men hier vaak "loontoeslag" of (als het over bankiers of managers gaat) gewoon "bonus":

finnotes.org

De banken maken weer winst, dus de dikke bonussen zijn belemaal terug van weggeveest.

Ook in het Noors is bonus hier heel gewoon:

Den amerikanske forsikringsgiganten AIG må betale tilbake et like stort beløp som de betalte ut i bonus til selskapets toppsjef.

De Amerikaanse verzekeringsgigant AIG moet een bedrag terugbetalen dat even groot is als de bonus die ze aan haar topmanagers uitkeerde.

- "bonusprogram(met)": o.a. populair in de luchtvaart: wie veel reist krijgt voor iedere vlucht bonuspunten ("bonuspoeng(er)") en kan daar als hij/zij er voldoende gespaard heeft, zijn/haar voordeel mee doen:

Opptjente bonuspoeng kan benyttes til oppgraderinger og hotellopphold.

Verdiende bonuspunten kunnen gebruikt worden voor upgrades en bij hotelreservaties.

Het woord wordt in het Noors ook gebruikt door firma's die niets met luchtvaart te maken hebben:

6 + 1 bonusprogram

Hver 7. sekk GRATIS!

1 2 3 4 5 6 Gratis!

Vi holder tellingene!

Iedere 7de zak gratis!

Dugnad & ildsjel

Selv om vår frivillige innsats har endret seg gjennom årene, så lever ildsjelene fortsatt.

Een "ildsjel" is vrijwilliger, maar wel een van de heel enthousiaste soort: voor Karl Henrik Sivesind van het "Institutt for samfunnsforskning" iemand die bijvoorbeeld

bidrar med mer enn to og en halv time ubetalt innsats i uken.

zich iedere week twee en een half uur onbetaald inzet.

De arbeid die zij/hij verricht wordt dus niet vergoed:

kun en klapp på skulderen til lønn

het enige loon is een schouderklopje.

Waarom doen ze het dan? In Aftenposten komt Vreni Folkvord aan het woord. Ze is

en ekte ildskjel som bærer med seg tørkerull og sprayflaske hver gang hun besøker museene på Oscarsborg Festning.

een enthousiaste vrijwilligster die altijd een huishoudrol en allesreinigerspray bij zich heeft wanneer ze de musea van de Oscarsborg Festning bezoekt.

Folk er så utrolig takknemlige.

Mensen zijn echt ongelooflijk dankbaar.

zegt ze

og det setter jeg sånn pris på. Det synes jeg er hyggelig.

en dat stel ik erg op prijs. Ik vind het erg prettig.

Nog een paar voorbeelden:

Av og til er et klapp på skuldra nok til at en ildsjel eller at et lokalsamfunn blusser opp.

een schouderklopje af en toe volstaat om er voor te zorgen dat een gedreven vrijwilliger of een lokale gemeenschap laaiend enthousiast wordt.

Vi ønsker oss en ildsjel som brenner for å gjøre alle elever til motiverte og dyktige lesere.

We zijn op zoek naar een enthousiaste vrijwilliger die erop gebrand is om van alle leerlingen gemotiveerde en goede lezers te maken.

Een woord dat verband houdt met "ildsjel" is "dugnad", van het Oudnoorse woord "dugnaðr" dat "hulp" betekent:

frivillig felles innsats, uten betaling, for å hjelpe en nabo eller andre med et arbeid som man vanskelig kan greie alene. Gammel norsk skikk. Deltagerne trakteres gjerne med mat og drikke. Også ofte om felles arbeidsinnsats innen et boligområde, en forening el.l.

vrijwillige, gezamenlijke en onbetaalde inspanning, om een buurman of anderen te helpen met een klus die moeilijk alleen kan uitgevoerd worden. Oude Noorse gewoonte. Deelnemers worden vaak getrakteerd op eten en drinken. Wordt ook gebruikt voor gezamenlijk verricht werk in een woonwijk, voor een vereniging en dergelijke.

schrijft Store Norske Leksikon.

Twee afbeeldingen “uit de oude doos”:

Een woord dat neutraler klinkt dan "en ildsjel" is natuurlijk "en frivillig" – "een vrijwilliger". "Frivillig" kan ook als adjectief gebruikt worden:

Vil du bli en Frivillig?

Den frivillige innsatsen som utføres i resepsjon, butikk, renhold og i forbindelse med arrangementer generelt er uvurderlig og anslås til minst tre årsverk.

Wil je vrijwilliger worden.

Het vrijwilligerswerk in de receptie, de winkel en tijdens de evenementen is enorm belangrijk en heeft een geschatte waarde van minstens drie werkjaren.

heette het op de website van Tusenhjemmet Aktivitetscenter in Bodø.

Zijn er nog andere synoniemen? Norske synonymer blå ordbok van Dag Gundersen geeft er vier, maar als die iets aantonen dan is het wel dat twee woorden met *echt* dezelfde betekenis nauwelijks voorkomen in een taal:

► "Fanatiker" is een woord met een duidelijk negatieve klank: zo spreekt men bijvoorbeeld van een "religiøs fanatiker"

Jim Jones var en religiøs fanatiker som agerte slik at liv går tapt.

Jim Jones was een religieuze fanaticus met activiteiten die mensenlevens kostten.

Indias fremste politiker Mahatma Gandhi ble skutt av en hindufanatiker i 1948.

India's meest vooraanstaande politicus Mahatma Ghandi werd in 1948 door een hindoe fundamentalist vermoord.

► "Idealist" suggereert dat de persoon in kwestie misschien wel erg actief is voor allerlei doelen, maar waarschijnlijk niet met beide voeten op grond staat:

Med mindre du er en idealist og brenner for å undervise bør du aldri velge lektorutdanning.

Kies alleen voor een lerarenopleiding als je een idealist bent.

Vi som bor her er idealister. Vi klarer oss uten bil.

Wij die hier wonen zijn idealisten. We redden het zonder auto.

► "Jern" (letterlijk "ijzer", het is een onzijdig woord) is volgens het woordenboek een "energisk person":

Hun er et jern i bagen.

Ze weet van aanpakken in de tuin.

Veel wordt het niet gebruikt, en wie graag in zijn tuin werkt doet dat vooral voor zichzelf en niet voor anderen.

► "Selot" ten slotte, is een woord dat qua betekenis dicht in de buurt van "fanatiker" komt maar in het Noors vooral in een Bijbelse context gebruikt wordt. In het Nederlands komt het woord veel meer voor en is de link met de Bijbel niet altijd duidelijk:

Wim Kortenoeven is een zेलoot.

Het was zijn eerste grote optreden in de kamer en hij is meteen behoorlijk uit zijn slof geschoten, Wim Kortenoeven, woordvoerder buitenland van de PVV

stond op een opiniewebsite van de VARA.

De zелoot/fanatiekeling is herkenbaar aan het volgende: Hij/ zij weet precies wat goed is voor de wereld.

Ook in het Engels wordt het vaak gebruikt (en heeft het een duidelijk negatieve klank)

Right-wing economic zealots, mostly from, or inspired by, the Economics Department at the University of Chicago, have repeatedly imposed their extremist neo-conservative economic agenda on nation-states.

Duppedit

Ganske ofte kan du se reportasjer om gjenstander fra nær fortid som allerede er blitt retro på grunn av teknologiske fremskritt. Telefaks, papirbildefilm, personsøker, discman og alt det andre man kan komme på. TV-apparatet er kanskje den duppediten som har endret seg minst. (Aftenposten 08.09.2012)

Heel vaak zie je reportages over voorwerpen uit het recente verleden die door de technologische vooruitgang al retro zijn geworden. Fax, niet-digitale tekenfilm, semafoon, discman en wat je nog kunt bedenken. De tv is misschien wel het gadget dat het minst veranderd is.

foto nrkbeta

duppeditter i massevis

gadgets in overloed

"Duppedit" (ook wel: "dippedutt" of "duppeditings") klinkt sympathieker dan "ting" maar betekent ongeveer hetzelfde: (hebbe)ding(etje), gadget, snufje. Het woord is van Deense komaf en gaat misschien terug op het Franse "tout-petit."

Duppediten jeg har i hendene heter Body Analyser og er en av de premiene du får hvis du blir abonnent på I FORM. Maskinen måler fett- vann- og muskelprosenten i kroppen ved å sende ut elektroniske signaler. Du kan også sjekke BMI-tallet ditt.

Het dingetje dat ik vastheb heet Body Analyser en is een van de cadeaus die je krijgt als je een abonnement neemt op I FORM. Het apparaatje meet het vet-, water- en spierpercentage van je lichaam door middel van elektronische signalen. Je kunt ook je BMI checken.

Jeg har en Kindle med plass til mer enn 3000 bøker. Denne duppediten har kun én funksjon: det er å lese bøker.

Ik heb een Kindle met opslagruimte voor meer dan 3000 boeken. Dit hebbedingetje heeft maar één functie: je kunt er boeken mee lezen.

foto: Max Planck Institute

På norsk heter denne dappediten "et lesebrett"

In het Noors heet dit hebbeding "et lesebrett"

Andere woorden met ongeveer dezelfde betekenis zijn "en dings", "en tingest" en "en greie":

SoundRacer V8 er en liten dings som settes i sigaretteneren i bilen.

SoundRacer V8 is een gadget dat je in de sigarettenaansteker van je auto steekt.

Japanerne har funnet opp en liten dings som varsler deg hvis du har en usunn sittestilling.

De Japanners hebben een hebbeding uitgevonden dat je waarschuwt wanneer je een ongezonde zithouding aanneemt.

Britiske forskere har utviklet en bærbar enhet som klarer å skape elektrisitet fra knebevegelser. På engelsk heter oppfinnelsen "piezoelectric knee-joint energy harvester", og som navnet antyder kan du feste tingesten på kneleddet. Bevegelsesenergien blir omgjort til strøm som kan bli brukt til små dappinger som skrittellere eller mobiler.

Britse onderzoekers hebben een draagbaar apparaatje ontwikkeld dat elektriciteit kan opwekken uit kniebewegingen. In het Engels heet de uitvinding "piezoelectric knee-joint energy harvester", en zoals de naam al doet vermoeden, kun je het ding aan je kniegevoert bevestigen. De kinetische energie wordt omgezet in elektriciteit die gebruikt kan worden voor kleine gadgets zoals stappentellers of mobieltjes.

Hvem kan motstå en söt liten greie som denne? Ikke jeg i all fall!

Wie kan weerstaan een zo'n leuk snuffje? Ik in ieder geval niet.

Samtidig skal vi ikke glemme at X5F er en greie som har ganske mye til felles med andre minnepinner.

We mogen ook niet vergeten dat de X5F een leuk ding is dat heel veel gemeen heeft met andere geheugensticks.

Fjortis

Det bodde og bor mange typer mennesker på Nordstrand, men det er et av de rikeste stedene i Norge. Det var litt pinlig å være fjortis. Hvis du skulle være en av de kuleste, burde du enten være rik eller en veldig fin jente. Jeg var ingen av delene. Jeg var mer som en grå mus.

Er woonden en er wonen veel soorten mensen in Nordstrand, maar het is een van de rijkste plaatsen in Noorwegen. Het viel niet echt mee om ongeveer veertien te zijn. Als je een van de coolste wou zijn, moest je ofwel rijk zijn ofwel een erg knap meisje. Ik was geen van beide. Ik was meer een grijze muis.

Een kort citaat uit Frode Granhus' Malstrommen:

En fjortis jeg var forelsket i for et halvt år siden.

En de vertaling van Kim Snoeiing:

Een veertienjarige op wie ik een half jaar geleden verliefd was.

Een "fjortis" is iemand die nog net geen adolescent is. Het woord is afgeleid van "fjorten" ("veertien") en klinkt nogal neutraal in de zin hierboven, maar het wordt ook vaak gebruikt met een negatieve bijbetekenis (en vaker voor meisjes dan voor jongens), zoals blijkt uit deze chatbox pogingen om het woord te definiëren:

En fjortis er en umoden tenåring rundt 14 år. Sånne som blir belt ville hvis de er på boyband konsert, og kaster bamser til gutta i bandet. Men også gutter kan være fjortis. Hovedsaklig kan en si at en fjortis er et menneske i første del av tenårene. Ikke barn og ikke voksen.

Een fjortis is een onvolwassen tiener van rond de 14 jaar. Iemand die helemaal uit de bol gaat wanneer zij een boysbandconcert bijwoont en teddyberen naar de bandleden gooit. Maar ook jongens kunnen "fjortis" zijn. Kort omschreven: een "fjortis" is iemand die zich qua leeftijd in het eerste deel van zijn tienerjaren bevindt. Geen kind en geen volwassene.

en som er 12-14 som oppfører seg veslevoksent, prøver å kvitte seg med barndommen, bruker masse sminke osv. På den andre siden er vel egentlig fjortis alle de som oppfører seg som en liten unge, formulerer deg dårlig, slenger usaklig dritt i utide, og ikke bryr seg om annet enn utseende på seg selv og andre.

is een vroegwijs iemand van 12 tot 14 jaar oud die probeert zijn kindertijd achter zich te laten, veel make-up gebruikt, enz. Aan de andere kant is wel iedereen "fjortis" die zich als een klein kind gedraagt,

zich slecht uitdrukt, te pas en te onpas onzin verkoopt, en om niets anders geeft dan hoe hij/ zij en anderen eruitzien.

En person som er meget usikker på seg selv, og som et resultat av dette overfokuserer på det ytre; gjerne klær, sminke eller andre ting. Også synlig i språkbruken, da en typisk "fjortis" ofte skriver med STORE bokstaver, og kommer med bemerkninger som "HALLO!!!! du skjønner ingen ting, dumme idiot"...

Iemand die erg onzeker van zichzelf is, en daarom focust op hoe hij/ zij eruitziet, vooral als het over kleren, schmink en dergelijke gaat. Je merkt het ook aan zijn / haar taalgebruik, want een typische "fjortis" gebruikt vaak HOOFDLETTERS, en zegt dingen als "HALLO!!!! je begrijpt er niets van, jij domme idioot"....

Flyktninger

En flyktning er en som må forlate sitt hjem på grunn av en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell samfunnsgruppe eller på grunn av politisk oppfatning.

Een vluchteling is iemand die zijn woonplaats moet verlaten omwille van gegronde angst voor vervolging vanwege ras, religie, nationaliteit, lidmaatschap van een bepaalde sociale groep, of vanwege politieke overtuiging.

lezen we in de "menneskerettighetskurs" (http://www.menneskerettighetskurs.aktive-fredsreiser.no/hva_menneskerett/forklaring.asp) van het Helsingforskomité,

Vaak wordt er een onderscheid gemaakt tussen "politieke flyktninger" (hoewel de vervolging niet altijd om politieke redenen gebeurt) en "økonomiske flyktninger":

Nød, politisk ustabilitet og fattigdom gjør at mange mennesker i fattige land drømmer om et bedre og tryggere liv i den vestlige verden. De som flykter fra fattigdom fordi de håper på en bedre tilværelse, kalles ofte for økonomiske flyktninger. Fordi de ikke er politisk forfulgte, defineres de imidlertid ikke som flyktninger i juridisk forstand og får derfor ikke politisk asyl og opphold på det grunnlaget i Norge. Mange får likevel bli av humanitære årsaker.

Rampspoed, politieke instabiliteit en armoede doen veel mensen in arme landen dromen van een beter en veiliger leven in de westerse wereld. Zij die de armoede ontvluchten omdat ze hopen op een beter leven, worden vaak economische vluchtelingen genoemd. Omdat ze echter niet politiek vervolgd worden, worden ze niet gedefinieerd als vluchtelingen in de juridische zin van het woord en krijgen ze op die basis dan ook geen politiek asiel en verblijf in Noorwegen. Velen mogen toch blijven om humanitaire redenen.

De website spreekt daarnaast nog van "internt fordrevne" – "interne vluchtelingen":

mennesker som er flyktninger innenfor egne landegrenser.

mensen die binnen de grenzen van hun eigen land op de vlucht zijn.

In de Noorse pers duikt nog een andere term op: "velferdsflykting". Gemeenten en steden interpreteren het verschaffen van de bij wet vastgelegde sociale voorzieningen niet allemaal op dezelfde manier en dat zorgt ervoor dat wie door zijn/haar sociale situatie veel hulp nodig heeft, soms in de kou blijft staan en op zoek gaat naar een gemeente of stadsdeel waar die sociale voorzieningen uitgebreider zijn. Aftenposten bracht op 22.02.2014 het verhaal van een moeder met twee autistische kinderen:

Vi ble på en måte velferdsflyktninger, på jakt etter et sted hvor vi kunne få hjelp. Ikke alt er bra i Oslo heller, men tross alt har vi det bedre nå. Hovedstaden har et større faglig miljø.

In zekere zin werden we ondersteuningszoekers, op zoek naar een plek waar we hulp konden krijgen. Ook in Oslo is niet alles goed, maar toch zijn we nu beter af. De hoofdstad heeft een grotere professionele omkadering.

Forretningsministerium

For tiden er det et såkalt forretningsministerium som styrer Belgia. Det holder bussene og togene i gang, men frykten for økonomisk kaos sprer seg i tiden uten regjering. (VG, 07.01.2011)

Op dit ogenblik wordt België bestuurd door een zogenaamde demissionaire regering. Dat zorgt ervoor dat de bussen en treinen rijden, maar de angst voor economische chaos wordt groter naarmate de periode zonder echte regering langer wordt.

In Vlaanderen spreekt men gewoonlijk van een "regering van/in lopende zaken." In het Noors wordt soms ook het woord "vaktmesterregjering" gebruikt:

Ruttas regjering vil forbli i embetet under en vaktmesterregjering til det blir dannet en ny koalisjon etter valget 17. mars i Nederland. (Nettnord, 15.01.2021)

Ruttas regering blijft aan de slag tot er na de verkiezingen van 17 maart een nieuwe coalitie gevormd wordt.

De website van de Noorse regering geeft wat meer toelichting over de functie van zo'n regering:

Et forretningsministerium bør ikke foreta seg noe som flertallet på Stortinget er imot. Vedtak som allerede er fattet av Stortinget kan iverksettes. Mindre saker og administrative rutinesaker kan også behandles, men et forretningsministerium bør ikke ta beslutninger i politisk viktige eller omstridte saker.

I noen tilfeller, f.eks. under en internasjonal krise, må et forretningsministerium likevel ha myndighet til å kunne handle raskt og treffe nødvendige tiltak, selv om tiltakene er politisk kontroversielle. Da er det viktig å vurdere hvor mye saken haster og hvor lang tid det trolig vil ta før en ny regjering er klar til å overta. Dersom en slik situasjon oppstår må Stortinget involveres i beslutningen så langt det er praktisk mulig.

Et forretningsministerium kan bare unntaksvis og i særskilte tilfeller treffe beslutninger som den nye regjeringen ikke kan omgjøre. Dette gjelder blant annet utnevning av høytstående embetsmenn. Et forretningsministerium må også avstå fra å inngå internasjonale avtaler som innebærer at Norge tar på seg forpliktelser og å oppnevne styrer og råd.

Een demissionaire regering kan niets doen waar een meerderheid van het parlement tegen is. Beslissingen die al door het parlement zijn genomen, kunnen worden uitgevoerd. Ook kleinere en routinematige bestuurszaken kunnen behandeld worden, maar een demissionaire regering mag geen beslissingen nemen in politiek belangrijke of controversiële zaken.

In sommige gevallen, bijvoorbeeld tijdens een internationale crisis, moet een demissionaire regering toch de bevoegdheid hebben om snel te handelen en de nodige maatregelen te nemen, ook als de maatregelen politiek controversieel zijn. Dan is het belangrijk om na te gaan hoe dringend de zaak is en hoe lang het waarschijnlijk zal duren voor een nieuwe regering klaar is om het roer over te nemen. Indien een dergelijke situatie zich voordoet, dient het parlement voor zover praktisch mogelijk bij de beslissing te worden betrokken.

Een demissionaire regering kan alleen in uitzonderlijke gevallen besluiten nemen die de nieuwe regering niet kan terugdraaien. Dit geldt onder meer voor de benoeming van hoge ambtenaren. Een demissionaire regering moet zich ook onthouden van het aangaan van internationale akkoorden die inhouden dat Noorwegen verplichtingen op zich neemt en besturen en raden aanwijst.

(bron "Slik styres Norge")

Etter stortingsvalget 2021 mistet regjeringen sin støtte i flertallet.

Na de parlamentsverkiezing van 2021 had de regering geen meerderheid meer.

Gudskjelovkveld

"Gudskjelov" betekent "goddank" – letterlijk eigenlijk "God zij geprezen". "Skje" is hier een oude conjunctievorm:

Gudskjelov at jeg ikke var der!

Goddank was ik er niet.

Gudskjelov overlevde alle.

Godzijdank heeft iedereen het overleefd.

source: Facebook

Stel je voor dat het nog meer sneeuwt! Nu wordt het een enorme chaos op de wegen!

Daar kom godzijdank de sneeuwruimauto! (woordspeling op het woord "måke", een werkwoord dat in combinatie met "snø" "sneeuw schuiven." betekent. "Måke" is echter ook een zelfstandig naamwoord dat "meeuw" betekent.

In het Noors heeft men het ook over de "gudskjelovkveld"

Så er det endelig gudskjelovkvelden, og i kveld betyr det pepperbiff og fløtegratinerte poteter sammen med kjæresten min.

Eindelijk is het [gudskjelovkveld], en vanavond betekent dat pepersteak en aardappelen gegratineerd met roomsaus

Maar over welke "avond" gaat het dan? Daarover is niet iedereen het eens. Op no.fag.spraak stond het volgende:

Det er fredag ettermiddag, og her kommer min ukentlige irritasjon... Hver eneste fredag er Hans-Wilhelm Steinfeld der og ønsker velkommen til "Dagsnytt Atten på Gudskjelovkvelden", og han bruker gjerne uttrykket et halvt dusin ganger mellom 18:00 og 19:00. Det er da ikke før i morgen!!! Både Bokmåls- og Nynorsk-ordboka bekrefter det jeg var 100% sikker på.

Het is vrijdagmiddag en tijd voor mijn wekelijkse irritatie... Elke vrijdag is Hans-Wilhelm Steinfeld er weer en heet hij ons welkom in "het achttienennieuws op [Gudskjelovkvelden]", en hij herhaalt dat gewoonlijk een keer of zes tussen 18.00 en 19.300. Maar dat is en dag te vroeg!!! Zowel het Bokmåls- als het Nynorskwoordenboek bevestigen mijn stellige overtuiging.

Ook Tor Guttus Aschehoug og Gyldendals Store Norske Ordbok is die mening toegedaan:

"gudskjelovkvelden (fam.) lørdagskvelden" ("fam." staat voor "familiært" – "familiair")

Nog een voorbeeld:

Hell blues night extravaganza, lørdag 11. sep: Gudskjelovkvelden på Rica Hell Hotel med 12 konserter fra 3 scener. (Pressemelding Hell Blues Festival 2004)

Hell blues night extravaganza, zaterdag 11 september: [Gudskjelovkvelden] in het Rica Hell Hotel met twaalf concerten op drie podia.

Toch is niet iedereen het hier langer mee eens:

Den gang man arbeidet på lørdager, var gudskjelovkvelden på lørdag. Nå er det fredag som er gudskjelovkvelden for ganske mange.

Toen iedereen nog op zaterdag werkte, was de [gudskjelovkveld] op zaterdag. Nu valt de [gudskjelovskveld] voor velen op vrijdag.

staat er ook op no.fag.spraak. En hij of zij staat niet alleen:

En gang i fjerne tider var lørdag gudskjelovkvelden i TV-stolen. (Dag Solberg, Dagbladet, 24.09.2000)

Ooit – lang geleden – betekende zaterdag [gudskjelovskveld] voor de tv.

I de norske hjem kommer ofte øl og vin på bordet ved inngangen til "gudskjelovkvelden", opprinnelig en betegnelse på lørdagskvelden. Nå begynner den for de aller fleste på fredag en gang rundt barnetv-tid. (Helsetilsynets Tilsynsmelding 2001)

In de Noorse woningen komt er vaak bier en wijn op tafel aan het begin van de [gudskjelovkveld], oorspronkelijk werd daarmee de zaterdagavond bedoeld. Nu begint die voor de meesten op vrijdag ergens rond kindertelevisietijd.

Het hangt er dus blijkbaar vanaf wanneer je weekend begint....

Habengut

Hva ville skje med min onkels jordiske habengut? Ingen kjente til testamentet.

Wat zou er gebeuren met de aardse bezittingen van mijn oom? Niemand wist van het testament.

"Habengut" komt van het Duitse "Hab und Gut" en betekent "hele hebben en houden".

Haugens woordenboek geeft ook een mooi voorbeeld:

De solgte hele sitt habengut og drog av sted.

en vertaalt het als "They sold everything, lock, stock and barrel, and departed."

Je kunt natuurlijk ook gewoon "alt (de eide)" gebruiken.

Gemeenzame uitdrukkingen voor "alles" (in de betekenis "het hele zootje") zijn onder andere:

► "Rubb og rake" (let op de alliteratie; de oorsprong van de uitdrukking is duister; Norsk Riksmålsordbok zegt dat het "misschien" iets te maken heeft met restjes hooi die allemaal samengeharkt moeten worden)

zen.yandex.ru

Tyvene tok med seg rubb og rake.

De dieven gingen er met de hele santenkraam vandoor.

► "rubb og stubb" (let op het rijm; vgl. de Duitse uitdrukking: "mit Stumpf und Stiel"; vroeger: "mit rump und stump")

Hun foreslår at du bruker rubb og stubb av det du har av grønnsaker.

Ze suggereert dat je alle groente gebruikt.

► "(hver) smitt og smule" (weer alliteratie; "smitt" is een in ongebruik geraakt dialectwoord dat net als "smule" "kruimel" betekent):

Hver smitt og smule ble spist.

Alles werd opgegeten.

Hybelkanin

Letterlijk "kamerkonijn": een combinatie van stof en haren, als gevolg van onvoldoende schoonmaken. Het prozaïsche Noorse woord is natuurlijk "støvdott." In het Engels spreekt men van "a dust mouse" of "a dust bunny"; in het Nederlands van "een stofvlok" en volgens Lulofs ook van "een kamerschaap".

De humoristische website Ikkepedia omschrijft zichzelf als

det innholdsløse leksikonet som alle kan redigere [...] en politisk ukorrekte versjonen av Wikipedia. Mer eller mindre alt på denne siden er fantasi som kun har rot i de fulle forfatternes hoder

de inhoudloze encyclopedie die iedereen kan bewerken [...] een politiek incorrecte versie van Wikipedia. Ongeveer alles op deze pagina is fantasie ontsproten uit de hoofden van de dronken auteurs

Daar vinden we een mooie definitie van "hybelkanin":

Hybelkaniner er noen rare skapninger. De holder til bak sofaer eller tv'er, eller andre steder der man minst forventer de. Hybelkaniner foretrekker å bosette seg i studenthybler ettersom der er det nesten aldri noen hjemme, og de blir sjelden jaget ut.

Stofvlokken zijn eigenaardige schepsels. Ze houden zich op achter sofa's of tv's, of op andere plaatsen waar men ze het minst verwacht. Stofvlokken hebben een voorkeur voor studentenkamers waar er bijna nooit iemand thuis is, en ze worden zelden het huis uitgejaagd.

Er staat ook een "mooie" foto bij:

Nog wat voorbeelden:

Han [...] byttet på senga etter at han hadde jaget ut en anselig mengde hybelkaniner med feiekosten. (Knut Faldbakken, Turneren)

Hij [...] verschoonde het bed nadat hij met de bezem een aanzienlijk aantal stofvlokken had verjaagd.

Først da jeg bøyde meg ned for å ta en titt på eventuelle hybelkaniner, ble jeg oppmerksom på to krølla bæreposer (Ingvar Ambjørnsen, Den mekaniske kvinnen)

Pas toen ik me bukte om eventuele stofvlokken te vinden, viel mijn oog op twee gekreukelde draagtassen.

Lodottene i hjørnene likner mer på hybel-elfanter enn -kaniner. (Jon Ewo, Svart. Og cirka hvitt. En roman om urett)

De pluisjes in de hoeken leken meer op stofheuwels dan op stofvlokken.

En dit is natuurlijk ook "a dust mouse"...

Hyllevarmer

Selv en forfatter som Aksel Sandemose er blitt hyllevarmer for forlaget. (Torill Steinfelt, TidsSchrift voor Skandinavistiek 30/1, 169)

Een "hyllevarmer" is een boek dat nog nauwelijks verkocht wordt en dus de rekken van de uitgeverij/boekhandel warm houdt.

Het woord wordt ook algemener gebruikt voor iets onverkoopbaars, een "winkeldochter" dus:

HYLLEVARMER: Salget av Windows Vista er foreløpig en skuffelse for Microsoft.

WINKELDOCHTER: de verkoop van Windows Vista is voorlopig een tegenvaller voor Microsoft.

Beatles gir i dag ut to nye bokser med nyrestaurert materiale [...] Holstad tror ikke boksene blir noen "hyllevarmer", men at salget stort sett vil gå til en type mennesker: Dette er for godt bemidlede, godt "benedede" tilårskomne menn først og fremst. (VG, 10.09.2009)

The Beatles brengen vandaag twee nieuwe dozen met pas gerestaureerd materiaal uit [...] H. denkt niet dat de boxen winkeldochters zullen worden, maar dat de kopers allemaal van hetzelfde type zullen zijn: vooral welgestelde, eerder "nerderige" mannen van een bepaalde leeftijd.

Bij uitbreiding wordt het woord ook gebruikt voor grote dingen (zoals huizen) die niet verkocht worden:

Blant boligene som aspirerer til "hyllevarmer"-status på meglerkontorene, er eneboliger og rekkehus i byggefelt fra 1980-og 1990-tallet.

Onder de woningen die makelaarskantoren de status "winkeldochter" toekennen, vallen vrijstaande huizen en rijhuizen in nieuwbouwwijken uit de jaren 80 en 90.

Noen hyllevarmere:

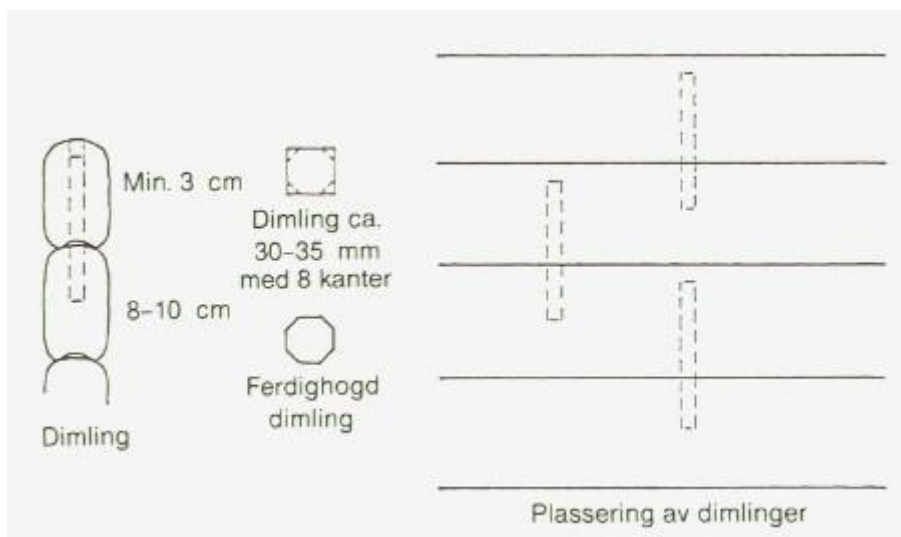

source: boredpanda.com

Jævla dimling

De oorspronkelijke betekenis van "dimling" is een soort houten pen of plug die ook "blindnagle" genoemd wordt omdat hij verborgen zit in de wanden van een blokhut. Het Engelse woord dat er het best mee correspondeert is "dowel" (Nederlands "deuvel")

tekening uit Edgar Karlsen, *Lærebok i lafting* (1993)

Nu wordt het echter vooral gebruikt als scheldwoord, waarschijnlijk door de associatie met het adjectief "dim" dat "onduidelijk", "halfdonker" betekent. Ook het Engelse adjectief "dim" betekent niet alleen "duister", maar wordt informeel ook in de betekenis "dom" betekent. Passende Nederlandse vertalingen zijn dan "sufferd" en "domkop."

"Dimling" er vel noe tilsvarende "høne uten hjerne"

"Dimling" betekent vel zoiets als "kip zonder kop"

en dimling av en politiker

een dwaze politicus

"Jævlig" en het ermee verwante "jævla" geven een enorm aantal "hits" op Google! Ze drukken een (sterke) irritatie uit en wijzen op iets dat als (erg) onaangenaam wordt ervaren: "verdomd", "vervloekt", "vervelend", "klote", "naar". Ze zijn eigenlijk fonetische versies van "djevlig", dat etymologisch gezien afgeleid is van "djevel" ("duivel"):

En 20-åring fra Lindås kalte en politimann for "jævla dimling" like for han skulle ta lappen.

Een twintigjarige uit L. noemde een politieman een "verdomde domkop" net voor hij zijn rijbewijs zou halen.

Hadde det jævlig på ungdomskolen.

Had een rotte tijd op de middenschool.

Har følt meg så jævlig de siste dagene.

Heb me de jongste dagen rot/ellendig gevoeld.

Het wordt ook heel vaak als versterkend bijwoord gebruikt:

et djevlig dårlig bilde

een verduveld slechte foto

fikk jævlig dårlig karakter i norsk.

kreeg een bar slecht cijfer voor Noors.

(Onderwerp "jeg" wordt in informele gesproken taal soms weggelaten)

Soms kan het ook een positieve betekenis hebben:

Hvordan opplevde du det å være med på okkupasjonen av Geitmyrsveien?

Spennende, jævlig spennende. Det var noe nytt. Jeg har jo vært med på okkupasjoner før, men der har jeg ikke bodd. Bare vært med og hjulpet de som har okkupert. (Jan Holm & Inge Kvaran, Opprør! : en bok om blitzere, pønkere, politi, presse og politikere i Oslo, 1989)

Hoe vond je het om mee te doen aan de kraakactie van de Geitmyrsveien?

Spannend, verdomd spannend. Het was iets nieuws. Ik heb al eerder aan kraakacties meegedaan, maar niet in een kraakpand gewoond. Alleen meegedaan en de krakers geholpen.

En ten slotte nog een citaat uit een van de vele internetfora:

Vættu hva ? Du er faen ikkje go i haue 😏 At du kan skrive no sånn er bare så inni helvetes lavmål..

Hadde alle vært som deg , hadde heile verden vært fult av IDIOTER !

Du er en jævla dust som tror du er så jævla fin.. Glem det , du ser jo faen kje ut ! 😏

foto: pixabay free

Weet je wat? Je bent gud niet goed bij je hoofd. Dat je zoiets kunt schrijven getuigt godver van een totaal gebrek aan fatsoen.

Als iedereen was zoals jij, zou de hele wereld vol idioten zitten.

Je bent een rottige eikel die zichzelf verduweld aardig vindt... Vergeet het maar, je ziet er goddomme niet uit!

Altijd wel iets te beleven op het internet...

Kjip(t)

wordt soms ook "kip" geschreven:

Kjipt/kipt

Har til min store forskrekkelse sett at Nrk skriver "kipt" på tekstingen sin i stedet for kjipt! Spesielt på serien "Skolen", og på alle andre programmer som er tekstet og der noen sier "kjipt". Er det lov å skrive kipt? I så fall uforståelig for meg

vgd.no 21.01.2005

Heb tot mijn grote verbazing geconstateerd dat NRK in de ondertiteling "kipt" schrijft in plaats van "kjipt". Vooral in de reeks "Skolen" en in alle andere programma's die ondertiteld worden en waarin iemand "kjipt" zegt. Mag dat? Als het mag begrijp ik niet waarom.

"Kipt" en "kjipt" worden natuurlijk op dezelfde manier uitgesproken. NAOB verwijst bij "kip" naar "kjipt", Bokmålsordboka neemt alleen "kjipt" op en dat is ook het geval in de Bokmålsordliste. Lulofs neemt wel beide spellingen op.

Etymologisch is "kjipt" de Noorse versie van het Engelse "cheap":

sannsynligvis via sjøfolk; iallfall var det i bruk i sjømannsjargong lenge før det ble vanlig i alminnelig slangpreget språk. Betydningen i sjømannsjargongen var "smålig, gnieraktig", en betydning blant de mange det har i engelsk. "Ikke vær så kjip 'a!" var en vanlig vending. (Tor Guttu, riksmålsforbundet.no

waarschijnlijk via zeelui, in elk geval werd het in het zeemansjargon gebruikt lang voor het gangbaar werd in substandaard taalgebruik. De betekenis in het zeemansjargon was "gierig, vrekkelig", een van de vele betekennissen die het woord in het Engels heeft. "Wees toch niet zo schriel zeg!" was een veelgebruikte zinswending.

"Kjipt" betekent nu zoiets als "slecht", "rot", "klote", "triest"

Jeg mistet håret i begynnelsen av 20-årene. Der og da var det kjipt. Nå gjør det ingenting.

Ik verloor mijn haar toen ik vooraan in de twintig was. Daar en toen was dat klote. Nu doet het me niets meer.

Hun lærerinnen er sinnssykt kjip (Johan Harstad, Ambulanse)

Wat een achterlijk wijf zeg, die lerares (vertaling Paula Stevens)

Mange nordmenn har nok fått en uhyggelig opplevelse fordi de har vært kjipe med driksen

Veel Noren hebben vast een onaangename ervaring gehad omdat ze maar een schamele fooi gaven.

Jeg tipper fyren må ha vært en kjip lærer i et tidligere liv. (Jo Nesbø, Gjenferd)

Ik vermoed dat hij vroeger een irritante leraar was.

Het wordt vaak gecombineerd met "jævlig" (zie aldaar):

Jævlig kjipt at jeg ikke scoret.

Verdomd rot dat ik niet scoorde.

en is in een afgezwakte betekenis ook in deftig taalgebruik niet ongewoon:

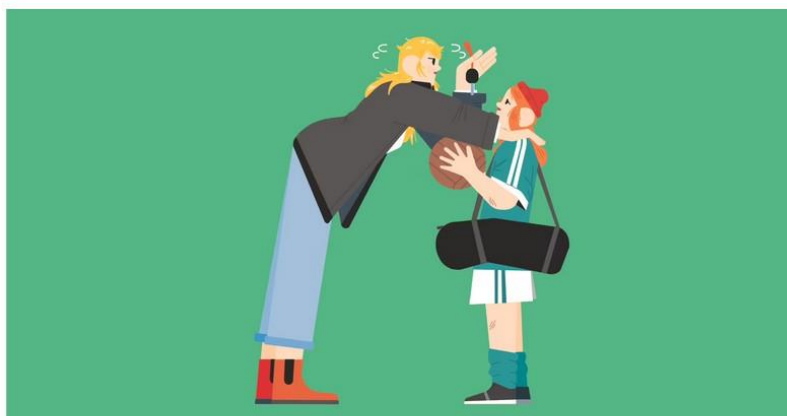
Kjip ukesslutt på Wall Street. (Dagens Næringsliv)

Triest slot van de week op Wall Street.

De er kjipe på personvern. (Horst&Enger, Nullpunkt)

Privacy staat bij hen hoog in het vaandel.

Som forelder er det faktisk jobben din å være den kjipe. Ellers er du dømt til å mislykkes

Illustrasjon: Sergio Membrillas

Stavanger Aftenblad 21.09.2021.

Als ouder is het je taak om vervelend te zijn. Anders ben je gedoemd om te mislukken.

Krompen

Krompen i rally på Økern

Kronprins Haakon var blant deltagerne da et nullutslippsrally fra Oslo til Stavanger startet på Økern i dag.

Rolf E. Wulff

(foto: groruddalen.no 11.05.2009)

De ondertitel van dit artikel uit Groruddalen zegt het al: het is een gemeenzame, helemaal niet negatief bedoelde versie van "kronprinsen", waar de "n" onder invloed van de eropvolgende bilabiale (d.w.z. met beide lippen gevormde) "p" zelf een bilabiale "m" is geworden.

Zeldzaam is het woord zeker niet. Het wordt vaak in krantenkoppen (van "populaire" kranten) gebruikt met dan "kronprins(en)" in het artikel zelf (zie hierboven).

En aangezien de eland in Noorwegen "skogens konge" genoemd wordt, krijgt een tamme eland (in een dierenpark bijvoorbeeld) wel eens de naam "Prompen":

Voor "buitenlandse" kroonprinsen wordt "krompen" niet gebruikt. We hebben het dus altijd over "kronprins Willem-Alexander av Nederland, en "kronprins Charles av Storbritannia."

Nog een paar voorbeelden:

Norske media er mest optatt av om krompen må ta skjegget av sikkerhetsgrunner.

In de Noorse media is de vraag of de kroonprins uit veiligheidsoverwegingen zijn baard moet afscheren een hot topic.

Klart Krompen må følge hjertet! (lezersbrief nadat kroonprins Haakon zich met Mette-Marit verloofd had)

Natuurlijk moet de kroonprins zijn hart volgen!

Maar wat is een "nullutslippsrally"?

"utslipp(et)" betekent "uitstoot", "emissie". Zo hebben we het bijvoorbeeld over "CO2 utslipp":

To prosent av verdens CO2-utslipp skyldes IT-industrien.

Twee procent van de CO2-uitstoot van de wereld komt op rekening van de informatica-industrie.

Een "nullutslippsrally" betekent dus dat er er helemaal geen uitstoot vrijkomt. De enige auto's die aan dat soort rally kunnen deelnemen zijn dus "elbiler" (elektrische auto's), "hydrogenbiler" (waterstofauto's), "plugg inn-hybrider" (hybride auto's die op elektriciteit kunnen rijden) en eventueel ook "seilvogner" (zeilwagens) en "tråbiler" (trapauto's)

ingen CO2 –utslipp!

geen CO2-uitstoot!

Kul & konge

kul/kult komt van het Engelse slangwoord "cool" dat "uitstekend" betekent. Mogelijke vertalingen zijn "gaaf", "prachtig", "geweldig", "mieters", "cool", "keigoed"...

Let op de uitspraak: niet [ku:l] zoals in het Engels, maar [u:] zoals in "fugl", "ku"

en kul bukse

een toffe broek

Syns at det var kult at han vant!

Ik vond het geweldig dat hij won!

Bli med på konkurransen og vinn en kul t-shirt!

Doe mee aan de wedstrijd en win een fantastisch t-shirt!

kule briller

Het wordt ook in samenstellingen gebruikt:

Håper du får en kjempekul dag!

Ik hoop/Wij hopen dat je een geweldige dag zal beleven!

Ingen tvil om at håndball er et råkult spill.

Er bestaat geen twijfel over dat handbal een fantastisch spel/fantastische sport is.

Het tegengestelde van "kul" is "ukul":

Som voksne kan man fort risikere å bli ukul på Facebook.

Als volwassene loop je snel het risico om oncool te worden op Facebook.

Naast een bijwoord "kult"

Det var Magnus Carlsen som gjorde sjakk kult.

Het was Magnus Carlsen die schaken gaaf maakte.

Det er skikkelig kult gjort av Flava å la oss få dekorere veggen.

Het is een fantastisch initiatief van Flavia om ons de muur te laten decoreren.

bestaat er ook een versterkend bijwoord "kul" dat gewoonlijk in combinatie met "umulig" gebruikt wordt:

Det var kul umulig å få åpnet døren.

Het was gewoonweg onmogelijk om de deur open te krijgen.

tekening YouTube

**Hvem ville du helst stått fast
i heisen med?**

**– Kongen. Han er en veldig hyggelig
og folkelig kar. En kul konge.**

Met wie zou je het liefst in de lift vastzitten?

Met de koning. Hij is een enorm gezellige en joviale kerel. Een coole koning.

NB!

"Konge" is niet alleen het woord voor "koning", maar een adjectief dat ongeveer hetzelfde als "kul" betekent:

Synes den pannekakeoppskriften din var helt konge.

Ik vind je pannenkoekenrecept gewoon fantastisch.

Filmen var helt konge.

De film was heel gaaf.

Lukeparkere

De nachtmerrie van elke beginnende chauffeur: parkeren tussen twee auto's die langs de stoep in een straat geparkeerd staan, parkeren in een "luke" ("vak") dus.

Øystein Fossum (Dagbladet, 20.06.2017) noemt het

mange bilisters store mareritt. [...]Spesielt om du er i den stressende storbyen, når "alle" de enkelte parkeringene er opptatt. Noen sliter i lang tid for å komme seg inn i luka. Andre kjører rett forbi. Samtidig ser de på at andre skli inn i den ledige luka, som en drom.

de grootste nachtmerrie van veel automobilisten. [...] Zeker als je je in een stresserende grote stad bevindt. Sommigen hebben veel tijd nodig voor ze in het vak geraken. Anderen rijden gewoon door terwijl ze zien dat er mensen zijn die moeiteloos het vrije vak in glijden, het lijkt wel een droom.

In het Nederlands heeft men het over "(achteruit) fileparkeren"; in het Engels over "parallel parking" of "curb parking")

Op internet vind je heel wat filmpjes met "tips". Kijk bijvoorbeeld op:

<https://www.youtube.com/watch?v=nLy7tW1T9JQ>

<https://www.youtube.com/watch?v=7vo9ySxfB0A>

<https://www.youtube.com/watch?v=POefDtuSw4w>

https://www.youtube.com/watch?v=EfhWTU5_AfU

Een slecht karakter zal natuurlijk bij het bekijken van filmpjes 2,3 en 4 (1 is een animatie) opmerken dat:

- ▶ dat de uitgekozen vakken wel erg groot zijn
- ▶ dat er niet tussen twee auto's geparkeerd wordt, maar gewoon achter een auto

Het is gewoon niet gemakkelijk en dat geeft ook Leif N. Olsen (Dagbladet, 03.03.2001) toe:

De to vanligste feilene er å svinge for seint – eller tidlig. Er du for seint, kommer du for langt bak og greier ikke rette opp, er du for kjapp havner du halvveis ute i veien. En annen feil er å feilbedømme lukestørrelsen, eller bilstørrelsen for den saks skyld.

De twee meest voorkomende fouten zijn te laat draaien – of te vroeg. Als je te laat bent, zit je achteraan te ver en geraak je niet meer horizontaal, als je te snel bent beland je halverwege op de weg. Een andere fout is om de grootte van het vak, of de grootte van de auto, verkeerd in te schatten.

"Knuffing" zoals de Fransen blijkbaar doen (eerst de auto erachter een duwtje geven en dan die ervoor) raadt hij niet aan:

her hjemme blir det fort dyrt

in Noorwegen wordt dat een dure grap

Lukeparkering i Oslo... (<https://gramhir.com/media/2143924766914876240>)

Als troost nog een grapje over parkeren:

*En mann setter fra seg bilen på parkering forbudt utenfor et vinmonopol, og henvender seg til en mann som står der, – Kan du se etter bilen min i to minutter, mens jeg er en rask tur inne på polet?
Den andre retter seg opp, – Er du klar over at jeg er Stortingsrepresentant?
– Nei, men jeg stoler på deg allikevell!*

Een man zet zijn auto neer op een verboden parkeerplaats voor een staatslijterij, en spreekt een man aan die daar staat, – Kun jij twee minuten op mijn auto passen, terwijl ik snel even de slijterij binnenwip?

*De ander richt zich in zijn volle lengte op en zegt. – Weet je wel dat ik parlements lid ben?
– Nee, maar toch vertrouw ik je!*

(et vinmonopol= een door de Noorse overheid gerunde winkel die het alleenrecht heeft op de verkoop van wijn en sterke drank – bier is in de gewone supermarkt te koop. De populaire naam is "polet": "Jeg gikk på polet og handlet tre flasker vodka")

Natteravn

Een "natteravn"(of "natteravn") is een nachtzwaluw (niet verwant met de "echte" zwaluw); maar wordt vaak gebruikt voor wat Haugen "a nightowl" noemt, een "nachtuil" of "nachtbraker":

The real things! (bron: freesvg.org)

H.B. er åpen til kl 03 på hverdager og til kl 05 i helgene, så den er spesielt tiltrekkende for natteravner som liker falafel, shawarma og hummus.

H.B. is op weekdagen open tot 3 uur 's morgens en in het weekend tot 5 uur 's morgens, en dat maakt de winkel erg aantrekkelijk voor nachtbrakers die dol zijn op falafel, shawarma en hummus.

Maar dat is duidelijk niet de betekenis waarin "natteravn" hier gebruikt wordt:

På midten av 1990-tallet ble lokalmiljøet hans infisert av et nynazistisk miljø [...] Politiet startet et prosjekt hvor de mest sårbare guttene ble tatt ut av miljøet [...] I tillegg bestemte forstadsforeldre seg for å ta gatene tilbake. De gikk natteravn. Ordløst sa de: "Dette er vårt strøk."

Halvervege de jaren negentig werd zijn lokale gemeenschap geïnfecteerd door een figuren uit een neonazistisch milieu [...] De politie startte een project waarbij de meest kwetsbare jongens uit die gemeenschap weggehaald werden [...] Bovendien besloten ouders uit de voorsteden om weer de straat op te gaan. Ze fungeerden als nachtpatrouilles. De boodschap die ze zonder woorden overbrachten was: "Dit is onze buurt."

Natteravnene

er navnet på en norsk, frivillig organisasjon, etablert i 1990, hvor voksne, edru mennesker i organisert form vandrer i by- og bydelsgater hovedsakelig på kvelds- og nattetid i helgene. Natteravnenes oppgave er å være synlige og tilgjengelige for publikum bygget på ideen om at dette i seg selv virker dempende på vold og skadeverk. De skal også bistå personer som av en eller annen grunn ikke er i stand til å ta vare på seg selv. Dette skjer ved at Natteravnene formidler kontakt til det offentlige hjelpeapparatet.
(http://vestfold.arbeiderparti.no/-/bulletin/show/804691_stortingskandidater-var-natteravner-i-sandefjord?ref=checkpoint)

is de naam van een Noorse vrijwilligersorganisatie, opgericht in 1990, met meerderjarige, nuchtere mensen die in georganiseerde vorm voornamelijk 's avonds en 's nachts in het weekend door de stad en stadsstraten lopen. De taak van de nachtraven is om zichtbaar en toegankelijk te zijn voor het publiek. De gedachte erachter is dat dit op zichzelf een dempend effect heeft op geweld en vandalisme. Ze helpen ook mensen die om wat voor reden dan ook niet voor zichzelf kunnen zorgen door ze in contact te brengen met de openbare instellingen voor dienstverlening.

Het is een concept dat overgewaaid is uit de V.S. en Groot-Brittannië:
http://en.wikipedia.org/wiki/Guardian_Angels

Een soort burgerwacht dus, maar wel een die niet gericht is op het bewaken van eigendommen, maar op het voorkomen van (zinloos) geweld) en vandalisme. De uitdrukking "å gå natteravn" is courant:

15 prosent har gått natteravn selv, mens hele 29 prosent kan tenke seg å være natteravn.

15 procent is zelf nachtraaf geweest, en niet minder dan 29 procent wil het eventueel worden

(foto: natteravnene.no)

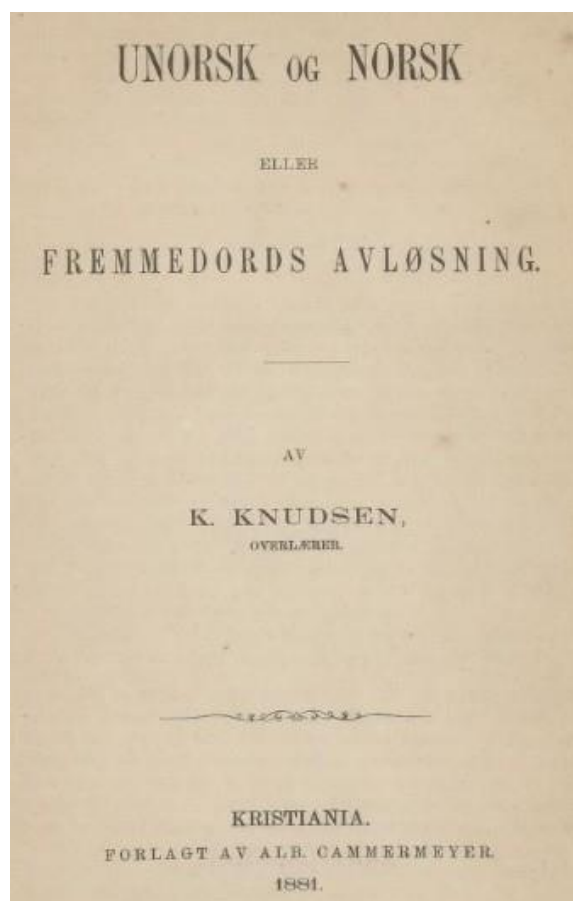
Norvagisere/Norvagisering

Norvagisering er ikke et grep for å motvirke engelske påvirkning. Norvagisering er jo det stikk motsatte, at man aksepterer den fremmede påvirkningen ved å skrive noe om og tilpasse det norske språkstruktur.

Vernoorsing is geen methode om beïnvloeding door het Engels tegen te werken. Vernoorsing is immers net het tegenovergestelde, het betekent dat men de beïnvloeding door andere talen aanvaardt door [geïmporteerde woorden] om te vormen en ze aan de Noorse taalstructuur aan te passen.

"Å norvagisere" is dus het vernoorsen van de spelling van leenwoorden.

"Å fornorske" is algemener : "å fornorske språket" kan bijvoorbeeld ook door "echte" Noorse woorden te gebruiken in plaats van woorden die uit een andere taal overgenomen zijn: "innføre" in plaats van "importere", "poleringsmiddel" in plaats van "polisj" – of langer geleden: het vervangen van Deense vormen vervangen door "echte" Noorse woorden. Een oud en bekend voorbeeld daarvan is Knud Knudsens Unorsk og norsk, eller fremmedords avløsning uit 1881.

En "avløserord" is dus

et hjemlig ord som avløser et fremmedord

een "binnenlands" woord dat een "buitenlands" woord vervangt.

Een voorbeeldje uit Knudsens woordenboek:

En een modern voorbeeld:

binge watching	seriemaraton, seriefråtsing, tv-fråtsing
blackout	jernteppe, minnesvinn (allment); mellombels medvitstap / midlertidig bevissthetstap (med.); stort straumbrot / stort strømbuudd (tekn.)
backpacker	(humor.:) svartsekk (jf. backpacker)
blame game	skuldspel/skyldspill, skuldfordelingsspel/skyldfordelingsspill, syndebukkspel/syndebukkspill
blooming	punktfortekning/punktfortegning, svelling (tekn., IKT)
board(s) (reklame)	(reklame)tavle, reklame(skilt)
body	trusetrøye, trusebluse, kroppsdrakt
bodybuilder	kroppsbyggjar/kroppsbygger
bodybuilding	kroppsbygging
bodyguard	livvakt
booke (inn)	bestille, tinge; reservere; skrive seg inn
booking	bestilling, tinging; reservasjon
bookmark	bokmerke, favoritt
boom	høgkonjunktur/høykonjunktur (økon.), brå oppgang, brå oppsving (allment); i ordsammensetninger gjerne -bølgje/-bølge, jf. babyboom

De volledige lijst is te vinden op

<https://www.sprakradet.no/sprakhjelp/Skriverad/Avloeyasarord/>

"Avløserord" halen het lang niet altijd van leenwoorden.

Det er fremdeles en gjev oppgave for alle dem som interesserer seg for å dyrke sitt morsmål å finne levedyktige avløserer for mange av de skabelonene som tyner seg inn i språket vårt.

Het is nog altijd een edele taak voor al wie geïnteresseerd is het cultiveren van zijn moedertaal om levensvatbare vervangers te vinden voor vele van de vormen die zich in onze taal binnenwringen.

schreef de Noorse taalwetenschapper Finn Hødnebo in En bok om ord (1971)

Hij stelde voor om bijvoorbeeld "designer" door "former" of "formgiver" en "defroster" door "avfryser" te vervangen, maar daar is niets van terecht gekomen: google maar eens op "den kjente designeren" en "den kjente formeren": "den kjente designeren" geeft heel wat Noorse resultaten, "den kjente formeren" geen enkel... Voor "defroster" en "avfryser" is het niet anders.

Terug naar "norvagisering"...

Een paar voorbeelden van "norvagisering":

chauffeur ► sjåfør"

bureauchef ► byråsjef

genre ► sjanger

lunch ► lunsj

strike ► streik

Maar toen Norsk språkråd aan het einde van de vorige eeuw voorstelde om "pub" te vervangen door "pøbb", "truck" door "trøkk", "bacon" door "beiken", "shabby" door "sjabby" en "pace" door "pes" ging dat feestje niet door.

Wel aanvaard als alternatieve spellingen werden toen o.a.

► "finisj" naast "finish"

► "sjarter" naast "charter"

► "gaid" naast "guide"

► "skup" naast "scoop"

► "innputt" naast "input"

► "skvåsj" naast "squash"

► "ketsjup" naast "ketchup"

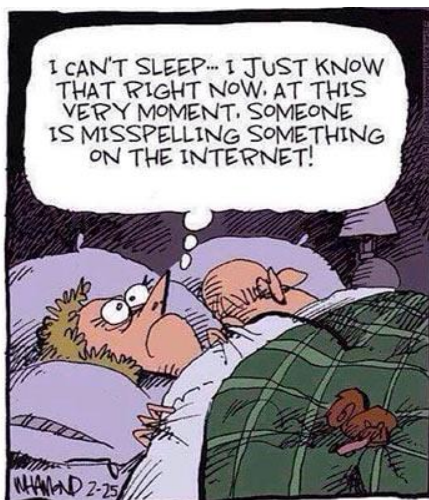
► "streit" naast "straight"

► "pønkk" naast "punk"

► "sørvis" naast "service"

► "sjampanje" naast "champagne"

► "utputt" naast "output".

Jeg kan ikke sove... Jeg bare vet at akkurat nå er det noen som staver noe feil på internett!

Hoe vaak worden deze alternatieve spellingen gebruikt? Onderzoeker Gisle Andersen van Norges Handelshøyskole onderzocht in 2010 het gebruik ervan in Noorse kranten en zijn conclusie was duidelijk:

Språkrådets forslag har hatt liten effekt. I nesten alle tilfeller velger brukerne den opprinnelige engelske varianten.

De suggesties van de Taalraad hebben weinig effect gehad. In bijna alle gevallen kiezen gebruikers voor de originele Engelse variant.

Een klein onderzoekje via Google bevestigt dat. "gaid" wordt weleens in het Nynorsk gebruikt:

Her er han saman med næringsjef Odd Magne Vinjevoll, gaid Torbjørn Urke, båtførar Oddvar Olsen og reiselivsjef Siri Dahl. (morenytt.no 08.12.2012)

Hier staat hij (op de foto) samen met bedrijfsleider O.M.V, gids T.U., schipper O.O. en directrice van het bureau van toerisme S.D.

maar Bokmål verkiest duidelijk de "oorspronkelijke" spelling:

Bli med på en vandring i Trondbeims gater med autorisert guide, og opplev byens historie fra middelalder til dagens høyteknologiske samfunn.

Maak samen met een bevoegde gids een zwerftocht door de straten van Trondheim, en beleef de geschiedenis van de stad vanaf de middeleeuwen tot aan de hedendaagse hoogtechnologische samenleving.

"Pøn̄k" doet het wat beter:

De spiller en slags pøn̄k, drum & bass, groove rock, og har blitt kåret til det beste nye bandet.

Ze spelen een soort punk, drum & bas, groove rock, en werden verkozen tot de beste nieuwe band.

Subject: punk; photo Stefan Müller, The Dwarves in Kreuzberg, flickr, cc by-nc-nd/2.0/

maar van "fait" dat als alternatief voor "fight" toegelaten is:

Oppslagsord Ordbokartikkel

[fait](#)
[fight](#)

fight m1; el **fait** (eng. *fight*) hard, intens kamp

is nauwelijks een spoor te bekennen.

NB!

Het woord "purisme" verwijst in het Noors naar

forsøk på å erstatte fremmede ord i et språk med hjemlige ord, språkrensing

bet streven om vreemde woorden te vervangen door "inbeemse" woorden

Het is een synoniem van "språkrensing" en wordt maar zelden gebruikt in de betekenis.

woord dat wordt voorgesteld of in zwing is gekomen ter vervanging van een vreemd woord.

Pappvin

Wijn die niet in flessen maar in een soort kartonnen "dozen" verkocht wordt. (papp = karton). In het Nederlands spreekt men van "wijn in een partybox" of "wijn in een bag-in-box": "verpakkingsvorm van wijn, typisch 3 of 5 l: balkvormige kartonnen doos waarin de wijn in een luchtdichte foliezak bewaard wordt; met schenkkraantje; blijft wekenlang goed" (http://www.nlterm.org/neoterm/neologisme_nr31.htm)

2002 sto salget av pappvin i Norge for hele 39 prosent svakvinsalget ¹ på Vinmonopolet.

In 2002 was de verkoop van bag-in-box wijn in Noorwegen goed voor maar liefst 39 procent van de wijnverkoop van Vinmonopolet.

¹ met "svakvin" (of "lettvin") wordt in Noorwegen niet-mouserende wijn met een alcoholpercentage van minder dan 15 procent bedoeld.

De fleste produsentene har uleselige koder på sine pappviner.

De meeste producenten zetten onleesbare codes op hun partyboxen.

Rikingsafari

Moxnes [...] fikk mye oppmerksomhet da han nylig arrangerte rikingsafari i villastrøkene på Oslos vestkant, for å vise frem hvilken overflod de superrike lever i. (Nettavisen, 26.08.2013)

Moxnes [...] kreeg veel aandacht toen hij onlangs een miljonairstocht organiseerde in de villawijken aan de westelijke rand van Oslo, om te tonen in welke overvloed de superrijken leven.

Dat hebben we in Vlaanderen ook al meegemaakt; de PvdA organiseerde een paar jaar geleden in de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen zo'n evenement:

PVDA rijdt langs grote villa's van Wase miljonairs

"Riking" kan net zoals "rijkaard" een negatieve bijklank hebben.

Mens alle andre ser ut til å vende [...] Donald Trump ryggen, sitter en riking i Dubai klar med åpne armer. (Dagbladet, 15.01.2021)

Flickr, CC BY 2.0

Terwijl iedereen Donald Trump de rug lijkt toe te keren, wil een rijkaard uit Dubai hem met open armen ontvangen.

Jeg blir hengt ut som en riking og et maktmenneske. (Dagens Næringsliv, 26.06.2019)

Ik word te kijk gezet als een rijke stinkerd en een machtswellusteling.

Rikskjendis

Torsdag forrige uke annonserte Reidun Orest i Aften. Hun etterbyste noen å feire jul med – om nødvendig mot betaling. Hennes ensomhet rørte folk til tårer. Mange har svart på annonsen. Enda flere har diskutert den på sosiale medier, og Reidun ble rikskjendis over natten. (Aftenposten, 28.11.2012)

**Ensom enke u/ familie
ønsker noen å være sammen
med på juleaften. Betaler
godt. Bm. 1139.**

Eenzame weduwe zonder familie is op zoek naar iemand om mee samen te zijn op kerstavond. Ik betaal goed. [Bm. = billett merket: "reageer onder nummer"]

Vorige week donderdag plaatste Reidun Orest een advertentie in Aften. Ze was op zoek naar iemand die Kerstmis met haar zou vieren – desnoods tegen betaling. Haar eenzaamheid ontroerde mensen tot tranen. Velen reageerden op de advertentie. Een nog groter aantal sprak erover op de sociale media. Reidun werd van de ene op de andere dag een nationale beroemdheid.

Openclipart

Het woord "kjendis" komt oorspronkelijk uit het Zweeds en betekent

person som er blitt kjent gjennom mediene

iemand die via de media beroemd is geworden

Zo kunnen we spreken van een "TV-kjendis" of een "idrettskjendis".

"Riks" is afgeleid van "rik(et)" ("staat", "land") en wordt in samenstellingen gebruikt: "riks grense" is de "rijks grens", "riks aviser" of "riks dekkende aviser" zijn de "landelijke dagbladen".

Een "rikskjendis" is in dit citaat dus een "bekende Noor." Wanneer het woord voor een niet-Noor gebruikt wordt, is de vertaling natuurlijk "bekende + naam van een inwoner van het land":

Uteligger fikk diamantring til 20.000 - ga den tilbake og ble rikskjendis

Han fikk en diamantring til over 20.000 kroner i koppen ved en feiltagelse. Etter at han ga den tilbake til eieren er Billy Ray Harris blitt kjendis i USA og har fått kontakt med søsteren etter over 20 år.

nrk.no 19.02.2013

Dakloze kreeg een diamanten ring van 20.000 kronen – gaf hem terug en werd een nationale beroemdheid.

Hij kreeg bij vergissing een diamanten ring die meer dan 20.000 kronen waard was in zijn bekertje. Nadat hij hem aan de eigenaar teruggegeven had is Billy Ray Harris een bekendheid geworden in de VS en heeft hij voor het eerst in meer dan 20 jaar met zijn zus gesproken.

Etter at Sverige tok EM-sølv i 2010 ble de svenske håndballjentene plutselig rikskjendiser..

Nadat Zweden in 2010 de zilveren medaille behaalde op het Europese kampioenschap werden de Zweedse handbalspeelsters plots beroemdden.

Het Noorse magazine dat bekend (sommigen zeggen: berucht) is voor zijn "kjendisjournalistikk" is natuurlijk "Se og Hør":

Niet iedereen die in het blad aan bod komt vindt dat even fijn.

Se og Hør innrømmer brudd på god presseskikk: – Vil ta lærdom av saken

Journalisten 07.10.2021

Se og Hør geeft toe de regels van de ethische code voor correcte journalistieke berichtgeving geschonden te hebben – zegt dat het lessen zal trekken uit de zaak

Met name de relatie tussen het Noorse koningshuis en Se og Hør staat nogal eens onder spanning.

Røverspråk

"Røverspråk" is een soort geheimtaal die vooral door kinderen gebruikt wordt. Het principe is dat na iedere consonant "o" en dan diezelfde consonant ingevoegd wordt: "stol" wordt dus "sostotolol" en "røverspråk" zelf "Rorøvooverorsosoproråkok". Niet zo lastig om te leren misschien, maar aartsmoelijk om te begrijpen.

Volgens Wikipedia was het de Zweedse schrijfster Astrid Lindgren die met haar boeken over de meesterdetective Kalle Blomkvist røverspråk populair maakte.

Het woord wordt ook wel gebruikt in de algemenere betekenis "geheimtaal" zoals in dit citaat van iemand die vanuit de grootstad naar het platteland verhuisd is:

Som nytillflyttet skjønner jeg imidlertid mindre og mindre, mens lokalpressen og andre omgir seg med obskure begreper og et hemmelig røverspråk, som neppe er egnet til annet enn i enda større grad å fremmedgjøre immigrantene.

(<http://ilpleure.wordpress.com/2009/09/10/ekskluderende-r%C3%B8versprak/>)

Als nieuwkomer begrijp ik steeds minder van wat er gezegd wordt, terwijl de lokale pers en anderen zich bedienen van obscure concepten en geheimtaal, wat alleen maar voor meer vervreemding zorgt bij de immigranten.

Zo ook in dit citaat over sms-taal uit Dagbladet:

Røverspråk?

En nytt språk har utviklet seg, helt utenfor Språkrådets kontroll. Ikke alle føler seg helt komfortable med det ennå: E D PRT L8R? - Er det fest senere?/ Er det party later? betyr det, sagt på SMS-språket. (<http://www.dagbladet.no/dinside/2001/01/26/238841.html>)

Geheimtaal?

Er is een nieuwe taal ontstaan die zich volledig onttrekt aan de controle van de Språkråd¹. Niet iedereen is er al helemaal mee vertrouwd: E D PRT L8R? – Er det fest senere? Er det fest senere? [Is er straks een party?] betekent het in SMS-taal.

¹ De Språkråd (Nederlands: "Taalraad") is het adviesorgaan van de Noorse overheid dat zich buigt over thema's die verband houden met de Noorse talen Bokmål en Nynorsk. De raad heeft als opdracht de kennis van de Noorse taal te vergroten en de tolerantie en het wederzijds respect tussen sprekers van verschillende taalvormen te vergroten. Daarnaast houdt de Språkråd zich ook bezig met het verbeteren van de taalkundige kwaliteit van schoolboeken.

Woorden die qua betekenis in de buurt komen van "røverspråk" zijn

- ▶ "(et) kråkemål" of "(et) kråkespråk": "en "kråke" is "een kraai":

foto YouTube

Hun messet. Jeg skjønte ingen av ordene, så det må ha vært på egyptisk eller kråkemål eller noe. (Dan Greenburg, Stol aldri på en katt med ring i øret)

Ze zei iets op half zangerige toon. Ik begreep er geen woord van, het moest dus in het Egyptisch of in een geheimtaal of zo geweest zijn.

dere må regne med at det skal litt trening til å snakke kråkemål flytende. "Skal vi treffes klokka to?" høres slik på kråkemål: "Kalsin ivin reffestin lokkakin otin?" (Ib Permin, Den andre store lekeboken)

jullie moeten er rekening mee houden dat het oefening vraagt om geheimtaal vlot te spreken. "Zien we elkaar om twee uur?" klinkt in geheimtaal zo: "Ienzin ewin lkaarein moin weetin uruin?"

Jeg har Norges fineste dialekt, og det kunne ikke falle meg inn å bytte den ut med noe kråkemål fra Vestlandet.

Mijn dialect is het mooiste van Noorwegen, en ik denk er niet aan om het te vervangen door een Vestlands brabbeltaaltje.

- ▶ Een ander verwant woord is "kaudervelsk":

Kaudervelsk (også kalt Labbelensk) er snakk som høres ut som tale, men som ikke har noen mening. Kaudervelsk kan også bety meningsløs tekst. Ofte brukes det engelske ordet gibberish synonymt. (Wikipedia)

Kaudervelsk (ook: Labbelensk genoemd) is gepraat dat klinkt als taal, maar geen betekenis heeft. Kaudervelsk wordt ook gebruikt voor een betekenisloze tekst. Het corresponderende Engelse woord is "gibberish."

Het lijkt wat op het Nederlandse "koeterwaals", en etymologisch zijn beide woorden nauw verwant. Ze komen allebei van het Duitse "Kauderwelsch", dat gebruikt werd om

de taal aan te duiden die Italiaanse en Franse kooplui in Zuid-Duitsland spraken. "Labbelensk" zou dan weer verwant zijn met het Zweedse "lappländsk".

► En dan is er ook nog het adjectief "malebarisk", afgeleid van Malebar, een kuststreek in Voor-Indië.

10 spørsmål

- Hva kaltes badeanleggene i oldtidens Roma?
- Hvilket stoff i kjemien betegnes med S?
- I hvilket land finner vi Keiserkanalen?
- Hva er mussa?
- Hva betyr å preservere?
- Hva betyr absolusjon?
- Hva menes med at noe lyder malebarisk?
- Hva var Hygea gudinne for i gresk mytologi?
- Hva het Norges første kongeætt?
- Hva heter den eneste fuglen som kan fly i alle retninger, også bakover?

SVAR: 1. Temer, 2. Svovel, 3. Kina, 4. Sild, 5. det første levetreet, 6. Beskytte, 7. Syndstora, 8. Uforstædig, 9. Sunnheten, 10. Ynglingen.

Tidens Krav, 01.12.2001

Het wordt echter weinig gebruikt.

Ten slotte nog twee andere woorden die "røver" als eerste deel hebben:

Franske røverkjøp

foto: www.aperitif.no

► "et røverkjøp" is "een (echt) koopje" (eigenlijk iets dat alleen maar zo goedkoop verkocht kan worden omdat het gestolen is):

Blant Vinmonopolets septemhernyheter kommer det fem røverkjøp under hundrelappen!

In de nieuwe septemбераanbiedingen van het Vinmonopol zitten vijf koopjes van minder dan 100 kronen.

► "en røverhistorie" kan naturligvis en historie være over rovers og hva de alle sammen uttrykker. Ordet brukes også ofte i betydningen "en fantastisk, løgnaktig historie", en "cock and bull story" som man i det Engelske sier:

Hun hadde vært hos kommandanten og gang før, Jeanne, men da hadde han ledd henne ut og sagt: "Se bare å komme deg heim til mor, jenta mi, og kom ikke her og fortell meg slike røverhistorier og annen gang." (Anna Bjerck, Jeanne d'Arc: bondejenta som gav livet for landet sitt)

Jeanne var allerede en gang ved kommandanten, men da ble hun tatt ut og ført til byen og sagt: "Gå hjem til mor, og kom ikke tilbake med fantastiske historier."

Tre Ap-medlemmer beskylder Frp for å ha servert rasisme og røverhistorier på folkemøtet om den samiske språkstrid mandag kveld. (i Tromsø, 24.02.2011)

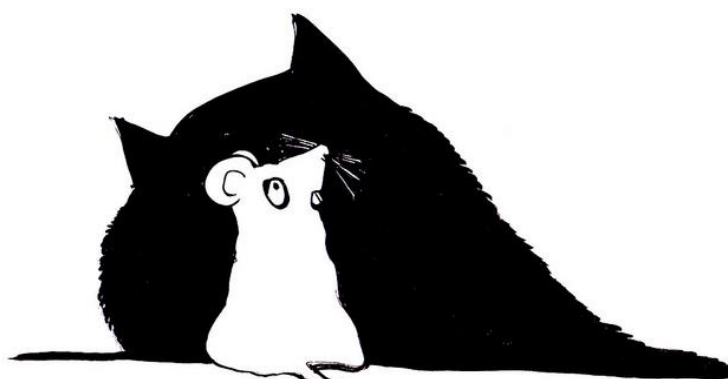
Drie ledere fra Arbeiderpartiet beskyldte den Framrykkingspartiet for rasisme og oppdaging av løgnaktige historier under folksamlingen om den samiske språkstriden mandag kveld.

J.O.M kan være offer for slavelignende afrikanske kontrakter. – Jeg har hørt mange røverhistorier fra Afrika der kontraktene nærmer seg slavekontrakter, sier fotballagent G.M.K. (Dagsavisen, 11.05.2005)

J.O.M er kanskje offer for Afrikanske slaver. – Jeg har hørt mange fantasie historier fra Afrika om kontrakter som nærmer seg slavekontrakter, sier fotballagent G.M.K.

Over det viktigste av fremmedtalens kunnskap:

En liten musemoren var ute og gikk med barna sine. Plutselig møtte de en stor katt.

*Musemoren reiste seg på bakbeina og pep: "Voff, voff, voff!"
Da forsvant katten, og musemoren sa til barna: "Der ser dere barn! De er nyttig å kunne mange språk!"*

Een muiszenmoedertje was aan het wandelen met haar kinderen. Opeens kwamen ze een grote kat tegen. De muiszenmoeder ging op haar achterpoten staan en piepte: "Waf, waf, waf!"

Toen maakte de kat zich uit de voeten en de muiszenmoeder zei tegen haar kinderen: "Zie je nu, kindjes, dat het handig om veel talen te kennen!"

Seff, biff en sigg

"Seff" krijgt heel veel hits op Google, ook al zitten er daar nogal wat bij die naar firma's verwijzen. Een paar voorbeelden waar het duidelijk niet over firma's gaat:

Vil jeg ri? Seff!

Seff kan man bli for tynn!

Og seff har vi vår egen app til iPhone, hvem har ikke det?!!!!

"Seff" is kort voor "selvfølgelig":

Wil ik paardrijden? Natuurlijk!

Natuurlijk kan je te mager worden!

En natuurlijk hebben we onze eigen app voor de iPhone, wie niet?

En av to livslange røykere dør av sin avhengighet.

Det vil ikke skje med meg.

Een op twee levenslange rokers sterft aan zijn verslaving.

Mij overkomt het niet.

Sjansen for å vinne førstepremien i lotteriet er 1/1.500.000

Dette kan være min heldige dag!

De kans dat je het grote lot wint in de loterij is 1/1.500.000.

Misschien is dit wel mijn geluksdag!

"Sigg" is kort voor "sigarett"

Fyrte opp en sigg om bord Ryan Air - fikk 10 000 kroner i bot.

Stak een sigaret op aan boord van Ryan Air – kreeg een boete van 10 000 kronen.

Snusen tar over for siggen

Snuiftabak haalt het van de sigaret.

Klarer ikke å stumpe siggen.

Kan niet zonder sigaret.

Ook "biff" is een afkorting in de uitdrukking "saken er biff": de zaak is in orde, goedgekeurd. "Biff" heeft hier niks te maken met "biefstuk" maar is de afkorting van "bifalt"; het voltooid deelwoord van "å bifalle", "bijvallen", "zich aansluiten bij." Nieuw is de uitdrukking in elk geval niet:

Det ble kanskje opprinnelig brukt om søknader i det militære. Uttrykket dukker opp i norske trykte kilder like etter krigen, og mye tyder på at nordmenn i Sverige fikk det med seg derfra.

Ze werd misschien oorspronkelijk gebruikt voor aanvragen in het leger. De uitdrukking verschijnt vlak na de oorlog in Noorse gedrukte bronnen en er zijn veel aanwijzingen dat de Noren in Zweden ze daar opgepikt hebben.

Sluttpakke

Aspaas tok sluttpakke fra Aftenposten i oktober 2008 og jobber nå som frilansskribent.

Hier is een Noorse definitie:

En sluttpakke innbærer særlige ytelser fra arbeidsgiver til arbeidstaker som kompensasjon for at arbeidstaker aksepterer avslutning av arbeidsforholdet.

Een vrijwillige vertrekregeling houdt in dat de werkgever de werknemer bijzondere voordelen geeft als compensatie voor de bereidheid van de werknemer om akkoord te gaan met de beëindiging van de arbeidsovereenkomst.

Het is een premie voor wie bij herstructureringen het bedrijf (min of meer) vrijwillig verlaat; een "(vrijwillige) vertrekregeling", een opstappremie" of een "afscheidspremie" (Belgisch-Nederlands) dus. "Vertrekpremie" en (brutaler) "oprotpremie" bestaan ook, maar die hebben in het Nederlands ook nog een tweede betekenis:

premie voor gastarbeiders wanneer zij het gastland verlaten.

Nog een paar voorbeelden:

Har du fått tilbud om sluttpakke? Ikke underskriv tilbudet med én gang. Bruk god tid til å finne ut hva konsekvensene blir for deg og din familie.

Wordt er je een vertrekpremie aangeboden? Onderteken het aanbod niet meteen. Gebruik de nodige tijd om uit te vissen wat de gevolgen zijn voor jou en je gezin.

De som særlig tar sluttpakke er:

- De som ser dette som en flott mulighet til å gjøre noe annet, ta videreutdanning o.l.
- De som ønsker å bli, men ikke tør la vare å søke pakken av frykt for en oppsigelse uten pakke.

Werknemers die een vertrekpremie aanvaarden zijn vooral werknemers die

- ▶ *het zien als een mogelijkheid om iets anders te beginnen of om zich bij te scholen.*
- ▶ *eigenlijk willen blijven maar bang zijn dat ze anders ontslagen zullen worden zonder vertrekpremie.*

Als het over echt grote bedragen gaat (wie meer informatie wil, kan altijd terecht bij de CEO van haar of zijn bank of bij Gilbert Mittler van het vroegere Fortis) spreekt men in het Nederlands van een "gouden handdruk" – een leenvertaling uit het Engels waar men van "a golden handshake" spreekt. In het Noors wordt dat "en gyllen fallskjerm":

en kontraktfestet avtale mellom en bedrift og en ansatt, vanligvis en toppleder, som spesifiserer økonomisk kompensasjon dersom han eller hun må forlate sin stilling.

een bij contract vastgelegde overeenkomst tussen een bedrijf en een werknemer, meestal een topmanager, waarin een financiële vergoeding is vastgelegd indien hij of zij zijn of haar functie moet verlaten.

J. Ks sluttapakke var ingen gyllen fallskjerm.

J.Ks vertrekregeling was geen gouden handdruk.

Wikipedia geeft drie erg lucratieve Noorse voorbeelden:

openclipart.org

Kjell Almskog som måtte forlate et Kvarner¹ i dyp krise i 2001. Dagens Næringsliv² har beregnet verdien av sluttpakken og pensjonen til å være 78 millioner kroner.

(¹ Kvarner is een voormalig groot bouw- en constructiebedrijf, nu een holding;
² Dagens Næringsliv is een Noorse zakenkrant)

K.A. moest Kvarner verlaten toen het zich in een diepe crisis bevond. Dagens Næringsliv heeft de waarde van zijn opstappremie berekend: 78 miljoen kronen.

Jens P. Heyerdahl forlot Orkla¹ etter å ha tapt maktkampen mot Stein Erik Hagen i 2000. Sluttpakken hadde en verdi på ca. 42 millioner kroner.

(¹ een van de grootste Noorse beursgenoteerde bedrijven, vooral actief in de branches financiën, aluminium en merkartikelen)

J.P. H. verliet Orkla nadat hij in 2000 het onderspit dolf in de machtsstrijd met S.E.H. Zijn vertrekpremie had een waarde van ongeveer 42 miljoen kronen

Harald Norvik fikk en sluttapakke verd over 28 millioner kroner etter sin avgang fra Statoil¹ i 1999. Etter massiv kritikk sa han fra seg deler av sluttpakken.

(¹ Noors gas- en petroleum-bedrijf met de Noorse staat als grootste aandeelhouder)

H.N. kreeg een vertrekpremie die meer dan 28 miljoen kronen groot was na zijn vertrek bij Statoil in 1999. Na massaal protest nam hij een deel ervan niet op.

In deze gevallen kan er zeker ook van "en gyllen fallskjerm" gesproken worden!

Snakkis

Kongefamilien er mer enn vanlig synlig når den står på balkongen på nasjonaldagen. Og da vekker det også en viss oppmerksomhet at dronningen plasseren 17.mai sløyfen på feil side. Sløyfetaffen var dagens snakkis på enkelte nettaviser.

De koninklijke familie staat in het middelpunt van de belangstelling wanneer ze op de nationale feestdag op het balkon staat. En dan valt het ook op dat de koningin het decoratieve 17 meilint aan de verkeerde kant draagt. De flater met het lint was het gesprek van de dag in sommige online kranten.

Hier zit de "sløyfe" bij koningin Sonja volgens royalty watchers aan de "verkeerde kant": de lintachtige strik met de kleuren van de Noorse vlag moet aan haar linkerkant zitten (zo dicht mogelijk bij het hart). Koning Harald heeft het dus wel bij het rechte eind.

Het is echter vooral het woord "snakkis" dat ons interesseert. Norsk Akademisk Ordbok geeft "samtalemnet" ("gespreksonderwerp") als synoniem.

"Snakkis" is een populair woord geworden. Het komt uit het Zweeds en het verband met reflexieve "å snakkes" ("met elkaar praten") is duidelijk.

Nog twee voorbeelden. Het eerste citaat komt uit Aftenposten (27.05.2013) en gaat over de film "Blå er den varmeste fargen" ("Blauw is de warmste kleur" – originele titel: "La vie d'Adèle") van de Frans-Tunesische regisseur Abdellatif Kechiche

Filmen er én av de store snakkisene under årets filmfestival i Cannes, og er hyperaktuell i Frankrike, der de i forrige uke vedtok å legalisere ekteskap mellom to personer av samme kjønn.

De film is hét gespreksonderwerp op het festival van Cannes, en is brandend actueel in Frankrijk, waar vorige week het huwelijk tussen twee personen van hetzelfde geslacht gelegaliseerd werd.

Het tweede is een krantenkop uit de website van Dagbladet (15.03.2013) over een reclamefilmpje voor WC-Papier, dat nog altijd op YouTube te vinden is: (<https://www.youtube.com/watch?v=13GTbEW0bco>)

Het erg leuke filmpje toont hoe een grote voorstander van de "paperless society" met een onverwacht gevolg van zijn voorkeur geconfronteerd wordt

Deze reclame voor WC-papier werd overal een gespreksonderwerp.

Het achtervoegsel -is komt wel meer voor in het Noors. Bij woorden zoals "amanuensis" (wetenschappelijk assistent) en "dosis" hebben we natuurlijk te maken met woorden die uit het Grieks overgenomen werden. Bij recente woorden die in een informele context gebruikt worden hebben we te maken met leenwoorden uit het Zweeds. Een paar voorbeelden:

► "kjendis": een BP ("bekende persoon" – vroeger al besproken):

Hurra for kjendiser som sier nei til pels!

Hoera voor beroemdheden die geen bont willen dragen!

► "funkis" : een "andersvalide":

Ta sjansen, ansett en funkis.

I dag står over 80 000 personer med funksjonsnedsettelse utenfor arbeidslivet. Det store flertallet av dem ønsker å komme seg i arbeid og bidra til samfunnet.

Loppis fra sofaen i høst!

Posted on 01/09/2020 by Trine Smestad

Som følge av Covid19 er også høstens loppemarked avlyst. Men fortvil ikke – det blir loppeauksjoner fra vårt velfylte lager i Magasinleiren også i høst, så [følg med på Facebook](#), se arrangementer.

Tweedehandse kjøpjes vanaf je sofa deze herfst!

Covid19 zorgt ervoor dat de vlooiemarket deze herfst niet doorgaat. Maar wanhoop niet – de koopjes worden ook deze herfst vanuit ons welgevulde magazijn in Magasinleiren aangeboden.

► "tyggis" voor "tyggegummi" ("kauwgom") hoort hier ook thuis:

Test av tyggis og pastiller: Avslører sukkerfri-verstingene

VG 08.03.2015

Test van kauwgom en pastilles: we ontmaskeren de suikervrije boosdoeners

Tøddel

De Noren gebruiken geen tøddel:

Quality Hotel View

Malmø

- Fantastisk beliggenhet - Milevis med utsikt -
Perfekt for shopping

De Zweden wel:

Comfort Hotel® Malmö

Om hotellet

Malmö , Sverige

0.2 km från Malmö centrum

Een "tøddel" zijn de twee puntjes die op klinkers geplaatst worden om de correcte uitspraak aan te geven.

Een "trema" is in het Noors iets anders:

diakritisk tegn (¨) som settes over den siste av to vokaler for å vise at den ikke inngår i en diftong eller lang vokal, men skal uttales for seg, for eksempel i Zaire, Golda Meir, Citroën (Bokmålsordboka)

diakritisch teken (¨) dat boven de laatste van twee klinkers geplaatst wordt om aan te duiden dat die geen deel uitmaakt van een tweeklank, maar afzonderlijk uitgesproken moet worden, bijvoorbeeld in Zaire, Golda Meir, Citroën.

"Trema" is een et-woord.

"Tøddel" heeft nog een tweede betekenis in het Noors:

Han trodde ikke en tøddel av hva jeg sa. Jeg kunne like gjerne ha fortalt ham at påskebæren bodde rett borti gaten. (Frits de Bourg, Mordets enkle kunst)

Hij geloofde geen snars van wat ik zei. Ik had hem net zo goed kunnen vertellen dat de paashaas wat verderop in de straat woonde.

Een "tøddel" is dan "een piepklein deeltje."

En... het Noors gebruikt ook wel eens een "tøddel" als het op spelling aankomt:

**Fra konsernsjef til gründer:
«Som toppleder i et stort
konsern, følte jeg at jeg satt
langt fra mange av de viktige
diskusjonene»**

shifter.no 06.08.2021

Van concernchef naar oprichter: "Als topmanager in een groot concern, voelde ik dat ik vaak ver verwijderd zat van veel van de belangrijke besprekingen.

Bli gründer på 5-6-7

Her er sju punkt du må gjennom dersom du har en gründer i magen. Vi gir deg hele gründer skolen:

- 1. Idé**
- 2. Finn et miljø**
- 3. Er ideen din god nok**
- 4. Finn noen å samarbeid med**
- 5. Lag en prototype**
- 6. Gjør grundige tester**
- 7. Få produktet ut til kunden**

Adresseavisen .16.02.2016

Richt een bedrijf op 5-6-7

Deze zeven stappen moet je afwerken als je een vernieuwer in de dop bent

- 1. (Kom met een) Idee.*
- 2. Vind een gepaste omgeving.*
- 3. Is je idee goed genoeg?*
- 4. Vind iemand om mee samen te werken.*
- 5. Maak een prototype.*
- 6. Test grondig.*
- 7. Breng je product naar de klant.*

NB!

Strikt genomen is in "gründer" geen "tøddel" maar een "omlydstegn", een "umlautsteken". Dat woord wordt echter heel weinig gebruikt. "Omlyd" is de Noorse vertaling van het Duitse "Umlat", dat in het Nederlands twee bekenissen heeft:

- ▶ klankwijziging van een klinker onder invloed van een klank in een volgende syllabe.
- ▶ verkorting van "umlautsteken"

Inhoud

A4-menneske.....	3
Arealfaktor.....	6
Askefast	8
Akuttmottaket	12
Angstbitersk.....	14
Bonusbarn	15
Dugnad & ildsjel	18
Duppeditt	22
Fjortis.....	24
Flyktninger.....	26
Forretningsministerium.....	27
Gudskjelovkveld	29
Habengut.....	32
Hybelkanin.....	34
Hyllevarmer	36
Jævla dimling.....	38
Kjip(t).....	41
Krompen.....	43
Kul & konge	45
Lukeparkere.....	48
Natteravn.....	51
Norvagisere/Norvagisering	53
Pappvin.....	58
Rikingsafari	59
Rikskjendis	60
Røverspråk.....	63
Seff, biff en sigg	68
Sluttpakke.....	70
Snakkis.....	72
Tøddel.....	76